TATHMINI YA MABADILIKO YA MAANAYA MSAMIATI WA KISWAHILI KATIKA MUKTADHA WA KISIASA: MIFANO KUTOKA KATIKA HOTUBA ZA KAMPENI UCHAGUZI 2015

WEMA TWAHA RAJAB

TASNIFU ILIYOWASILISHWA KWA AJILI YA KUTIMIZA SEHEMU YA MASHARTI YA SHAHADA YA UZAMILI YA (M.A KISWAHILI - ISIMU) YA CHUO KIKUU HURIA CHA TANZANIA

2017

UTHIBITISHO

Aliyeweka saini hapa chini anathibitisha kuwa ameisoma tasnifu hii iitwayo“ **Tathmini ya Mabadiliko ya Maana ya Msamiatiwa Kiswahili Katika Muktadha wa Kisiasa: Mifano Kutoka Katika Hotuba za Kampeni Uchaguzi 2015”** na ameridhika kwamba imefikia kiwango kinachotakiwa na inafaa kuhudhurishwa kwa utahini wa shahada ya uzamili (M.A.Kiswahili - Isimu) ya Chuo Kikuu Huria cha Tanzania.

……………………………………

Dkt. Zelda Elisifa

Msimamizi

……………………………………..

Tarehe

HAKIMILIKI

Hairuhusiwi kuiga au kunakili kwa namna yoyote ile ya Tasnifu hii kama kutoa sehemu ndogo ya tasnifu hii, kielektroniki au njia nyegine yoyote ile bila ya idhini ya Muandishi wa Tasnifu hii au kwa niaba ya Chuo Kikuu Huria cha Tanzania.

TAMKO

Mimi, **Wema Twaha Rajab**, natamka na kuthibitisha kwamba tasnifu hii *iitwayo “Tathmini ya Mabadiliko ya Maana ya Msamiati Katika Muktadha wa Kisiasa. Mifano kutoka hotuba kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015”* ni kazi yangu mimi mwenyewe na kwamba haijawahi kuhudhurishwa na wala kutohudhurishwa popote kwa lengo la kufuzu shahada kama hii.

…………………………………

Saini

………………………………

Tarehe

TABARUKU

Tasnifu hii ninaitabaruku kwa familia yangu mume wangu mpendwa,Bwana Haji Maulid kwa kunipa ushirikiano mkubwa katika kutekeleza majukumu, watoto wangu Maulid Haji Maulid, Twaha Haji Maulid, Haulat Haji Maulid, Hunayna Haji Maulid. Nawambia wote "ELIMU NDIO MSINGI WA MAENDELEO".

SHUKURANI

Kwanza kabisa ninatoa shukurani zangu za dhati kwa Mwenyezi Mungu mtukufu aliyenijaalia uhai, nguvu, fikra na uwezo wa kuandika na kukamilisha kazi hii. Kwa hakika bila msaada wake lolote haliwezi kufanyika. Tasnifu hii imekamilika kutokana na msaada mkubwa wa Allah SubhanaWataala.

Shukurani zangu za pekee zimwendee msimamizi wangu wa utafiti huu Dk. Zelda Elisifia kwa kubeba jukumu la kusimamia vyema kazi hii. Ninamshukuru kwa ujasiri na uvumilivu wake mkubwa tokea hatua ya kuandika pendekezo la utafiti hadi kumalizika kwa kazi hii. Ninaamini kuwa amenivumilia vya kutosha kwa udhaifu wangu kama binaadamu na kama mwanafunzi. Mafanikio ya tasnifu hii yametokana na juhudi yako kubwa ya kusoma, kukosoa, kurekebisha, kuelekeza na kushauri yale yote yanayofaa kuzingatiwa katika utafiti huu. Licha ya majukumu mengi aliyonayo, hakusita hata mara moja kusoma kazi yangu kwa umakini mkubwa, kwa wakati wa kutoa maelekezo yanayojenga kazi yangu kwa umakini mkubwa. Sina cha kumlipaila namuombea kwa Allah ampe maisha marefu na amzidishie nguvu na imani ili aweze kutoa mchango kwa wanataaluma wa taifa kwa ujumla.

Aidha, ninapenda kuushukuru uongozi wa Chuo Kikuu Huria Idara ya Isimu na Taaluma za Fasihi kwa kuweza kuanzisha shahada ya uzamili ya Kiswahili na kunichagua mimi kuwa ni mmoja wao kati ya wanafunzi wa Isimu waliochaguliwa kujiunga katika Chuo hiki. Shukurani ziwaendee wafanyakazi wa Chuo Kikuu Huria cha Tanzania tawi la Unguja pamoja na wahadhiri wote katika Idara ya Isimu na

Fasihi wakiwemo walimu, wengi wapendwa wakiongozwa na Dkt. Zelda Elisifa, Dkt. Hadija Jilala, Prof. Mdee na wengineo.Hawa wote wamenijenga misingi imara katika kozi zote za umahiri na mafanikio niliyoyapata yanaonekana katika kazi hii.Mungu awape maisha marefu na ya furaha katika maisha yao yote ili waendelee kutoa mchango wa kitaaluma na wa kijamii katika taifa letu, na yule atayetangulia mbele ya haki Mwenyezi Mungu ampe haki yake anayostahiki.

Halikadhalika, ninatoa shukurani zangu za dhati kwa wanafunzi wenzangu wote wa shahada ya uzamili ya Kiswahili wa mwaka wa masomo 2015/2016.Shukurani hizi za pekee zimetokana na ushirikiano wao wa dhati walionipatia katika maswala ya taaluma kwa kipindi chote cha masomo ya uzamili. Mungu awazidishie moyo wa kusaidiana na kupendana katika taaluma.

Vilevile, ninatoa shukurani zangu za aina yake kwa wazazi wangu Twaha Rajab Shomari na Mwasiti Haji Mwinchande na ndugu zangu wote wa familia hii kwa kuniendeleza kielimu hadi kufikia hatua hii ya juu. Nawashukuru wotekwa msaada wao wa malezi mema.

Kwaujumla, watu waliotoa michango yao hadi kumalizika kwa kazi hii ni wengi sana na vigumu kuwataja wote katika wasaa huu. Ila nawaomba waamini kuwa michango yao imepokelewa kwa moyo mkunjufu na imesaidia kufanikisha kazi hii na Mungu awajaze imani na baraka katika maisha yao na awape moyo huo huo wa kusaidiana katika shughuli nyengine ziwe za kitaaluma au nyenginezo.

IKISIRI

Utafiti huu ulitathmini mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.Malengo ya utafiti yalikuwa ni kutathmini mwelekeo wa mabadiliko ya maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa na lengo la pili ni kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati baada ya uchaguzi kwisha. Utafiti huu umeongozwa na nadharia tatu, nadharia ya Foucault (1981) ya mwenendo na mabadiliko, nadharia ya Dorwn (1838) ya ubadilikaji, pia nadharia kidhi ya mawasiliano ya (NKM) ya Giles ya mwaka (1973).Jumla ya hotuba sita zilisikilizwa na kuibua msamiati 84 iliobadilika maana katika muktadha wa kisiasa.Aidha, watafitiwa 85 walishirikishwa katika utafiti huu. Data zilikusanywakwa kutumia mbinu ya usikilizaji na usaili na pia mbinu ya maktabani. Pia data ziliainishwa kwa njia ya kitakwimu na njia isiyo ya kiidadi (maelezo) ikihusisha malengo yaliyowekwa na utafiti. Utafiti umegundua kuwa mabadiliko ya maana ya msamiati ambao umekusanywa katika hotuba umesababisha mabadiliko ya kisemantiki.Miongoni mwa mabadiliko hayo kuimarika kwa maana, udhalilikaji wa maana na usogezi wa maana. Aidha utafiti umegundua pia kati ya watafitiwa70 sawa na asilimia 82.35% wamesema kuwa msamiati uliobadilika maana katika maana muktadha wa kisiasa unakubalika katika jamii.Mtafiti anapendekeza kuwa watafiti wengine kuchunguza vipengele vya mofolojia na fonolojia katika muktadha huu. Pia kuchunguza mabadiliko ya maana mpya ya msamiati katika muktadha wa ofisini, sokoni na kwingineko.

YALIYOMO

UTHIBITISHO .... **ii**

HAKIMILIKI .... **iii**

TAMKO .... **iv**

TABARUKU .... **v**

SHUKURANI .... **vi**

IKISIRI .... **viii**

ORODHA YA MAJEDWALI .... **xiii**

ORODHA YA CHATI .... **xiv**

ORODHA YA VIAMBATANISHI .... **xv**

VIFUPISHO VYA MANENO .... **xvi**

SURA YA KWANZA **1**

UTANGULIZI KWA UJUMLA **1**

1.1 Usuli wa Tatizo 1

1.2 Tatizo la Utafiti 3

1.3 Lengo Kuu 4

1.4 Malengo Mahsusi 4

1.5 Maswali ya Utafiti 4

1.6 Umuhimu wa Utafiti 4

1.7 Mipaka ya utafiti 5

1.8 Changamoto za Utafiti 5

1.9 Muhtasari wa Sura 6

SURA YA PILI 7

MAPITIO YA MAANDIKO NA KIUNZI CHA NADHARIA 7

2.1 Utangulizi.. 7

2.2 Mapitio ya Kazi Tangulizi 7

2.2.1 Maandishi ya Jumla kuhusu Mada.. 7

2.2.2 Tafiti Kuhusu Msamiati 10

2.3 Pengo la Utafiti 13

2.4 Tafiti kuhusu Pragmatiki 13

2.5 Kiunzi cha Nadharia 15

2.5.1 Nadharia ya Mwenendo na Mabadiliko.. 15

2.5.2 Nadharia ya Ubadilikaji 16

2.5.3 Nadharia ya Kidhi Mawasiliano 17

2.6 Muhtasari wa Sura 17

SURA YA TATU 18

MBINU NA NJIA ZA UTAFITI 18

3.1 Utangulizi.. 18

3.2 Mbinu za Kukusanya Data.. 18

3.2.1 Njia ya Mapitio ya Makala 18

3.2.2 Usaili 19

3.3 Eneo la Utafiti 19

3.4 Uteuzi wa Watafitiwa 19

3.5 Uchambuzi wa Watafitiwa.. 21

3.6 Ukusanyaji wa Data 21

3.7 Mbinu za Kuchambua na Kuchanganua Data.. 22

3.8 Muhtasari wa Sura 22

SURA YA NNE 23

UWASILISHAJI NA UCHAMBUZI WA DATA.. 23

4.1 Utangulizi.. 23

4.2 Mwelekeo wa Mabadiliko ya Maana ya Msamiati katika Muktadha wa Kisiasa.. 23

4.2.2 Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 UKAWA Kibandamaiti 26

4.2.3 Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 CCM Kibandamaiti 27

4.2.4 Msamiati katika Hotuba ya Jimbo la Mpendae UKAWA 29

4.2.5 Msamiati Katika Hotuba ya Jimbo la Kiembe Samaki CCM...................... 31

4.2.6 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni Mnazimmoja CCM 33

4.2.7 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni UKAWA Malindi 35

4.3 Mwelekeo wa Kisemantiki wa Msamiati Uliobadilika Maana katika Muktadha wa Kisiasa.. 36

4.3.1 Upanuzi wa Maana 36

4.3.2 Ufinyizi wa Maana.. 38

4.3.3 Uhamishaji wa Maana 40

4.3.3.1 Sitiari.. 40

4.3.3.2 Metonimi.. 42

4.3.3.3 Sinedochi 44

4.3.4 Kuimarika kwa Maana.. 45

4.3.5 Udhalilikaji wa Maana.. 46

4.3.2 Uchambuzi wa Kiidadi wa Mwelekeo wa Kisemantiki 47

4.4 Kuchunguza Ukubalikaji wa Maana Mpya ya Msamiati katika Jamii Baada ya Uchaguzi Kwisha 48

4.4.1 Vyombo vya Habari 49

4.4.2 Mtaani, Maskani za Chama na Mikutanoni 49

4.5 Muhtasari wa Sura 51

SURA YA TANO 51

MUHTASARI, HITIMISHO NA MAPENDEKEZO 51

5.1 Muhtasari 51

5.1.1 Muhtasari wa Jumla 51

5.1.2 Muhtasari wa Matokeo ya Utafiti 52

5.3 Hitimisho 53

5.4 Mapendekezo ya Utafiti 54

MARELEJEO 55

VIAMBATANISHO 59

ORODHA YA MAJEDWALI

Jedwali Na 3.1: Idadi ya Matabaka ya Watafitiwa 21

Jedwali Na. 4.1: Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi CCM Kibandamaiti 28

Jedwali Na. 4.2: Msamiati katika Hotuba Jimbo la Mpendae UKAWA 30

Jedwali Na. 4.3: Msamiati Katika Hotuba ya Jimbo la Kiembe Samaki CCM 32

Jedwali Na. 4.4: Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni Mnazimmoja CCM.. 33

Jedwali Na. 4.5 Upanuzi wa Maana.. 37

Jedwali Na. 4.6: Ufinyizi wa Maana... 39

Jedwali Na. 4.7: Metonimi... 43

Jedwali Na. 4.8: Sinedochi... 44

Jedwali Na. 4.9: Idadi ya Watafitiwa Walioonyesha Athari Chanya za Msamiati Uliobadilika Maana.. 49

Jedwali Na. 4.10: Idadi ya Watafitiwa Walioonyesha Athati Hasi za Msamiati Uliobadilika Maana Katika Muktadha wa Kisiasa 50

ORODHA YA CHATI

Chati Na. 4.1: Utofauti wa Idadi ya Msamiati katika Hotuba 25

Chati Na. 4.2: Mabadiliko ya Kisemantiki ya Msamiati Uliobadilika Maana katika Muktadha wa Kisiasa 47

ORODHA YA VIAMBATANISHI

Kiambatanisho Na 1: Maswali ya Usaili kwa Ajili wa Wanafunzi, Vijana na Wazee kwa Ajili ya Utafiti Unaohusu Tathmini ya Mabadiliko ya Maana ya Msamiati Katika Muktadha wa Kisiasa 59

Kiambatanisho Na 2: Jedwali 4.1 Msamiati katika Hotuba za Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 UKAWA Kibandamaiti 64

Kiambatanisho Na 3: Jedwali na 4.6 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni UKAWA Malindi 66

Kiambatanisho Na 4: Jedwali na 4.9 Sitiari 68

VIFUPISHO VYA MANENO

Agh	Aghlabu
BAKITA	Baraza la Kiswahili Tanzania
BAKIZA	Baraza la Kiswahili Zanzibar
G.S	General Studies
K.m	Kama
M/Mkuu	Mwalimu Mkuu
T.Y	Tafsiri yangu
W.K	Wanawake
W.M	Wanaume

SURA YA KWANZA

UTANGULIZI KWA UJUMLA

1.1 Usuli waTatizo

Lugha kama chombo cha kufanikisha mawasiliano miongoni mwa wanadamu hutumia sauti nasibu na ishara zilizoteuliwa kwa mujibu wa kanuni na taratibu za wanajamii wanaohusika. Halliday (1964) anaeleza kuwa lugha inakuwa kupitia tajiriba za kijamii wala si katika ombwe, nahapo ndipo inapata msingi, sura na ruwaza zake. Uamilifu mkubwawa lugha kama tukio la kijamii, ni matumizi yake kama tukio la mawasiliano baina ya wanajamii. Ni muhali kwa tamko lolote la lugha kueleweka ipasavyo ikiwa litafasiliwa pekee pasipo kuhusishwa na maswali mengi ya muktadha na hali ya watu mahusiano yao, mada inayozungumzwa, uwanda wa matumizi, mazingira, umri na taaluma miongoni mwa kaida nyengine zinazoongoza uteuzi wa msamiati na kudhibiti mawasiliano.

Katika kufanikisha mawasiliano, lugha huhusishwa na kutegemea msamiati, semi pamoja na viziada lugha. Bolinger na Seas (1981) wanaeleza kuwa uwezo wa binaadamu wa kujifunza kuimudu na kuitumia lugha kwa ufaafu hujitokeza katika utumizi wa ishara za kusikika (sauti) na za kuonekana (viziada lugha). Uambatishaji wa utumizi wa viziada lugha husahihisha na kurahisisha uelewa wa baadhi ya dhana chngamano.

Ili kueleweka bayana, lugha huchunguzwa na kupambanuliwa kupitia katika viwango vyake.Todd (1987) anataja viwango vya lugha kama fonolojia, mofolojia, sintksia na semantiki. Massamba, D. P. B, Kihore, Y. M, na Hokororo, J. I (1999) wanarejelea

kiwango cha fonolojia kama sarufi sauti au umbo - sauti, mofolojia kama sarufi maumbo au umbo – neno, sintaksia kama sarufi miundo au miundo – maneno na sarufi maana au umbo – maana.

Maelezo ya TUKI (1999) yanaafikiana na maoni ya Massamba (1999) kuhusu viwango vya lugha. Aidha Ullman (1972) anaeleza kuwa semantiki ni nadharia inayoshughulikia sayansi ya maana na namna maana hizo zinavyohusiana. Na kwa kuwa maana ya lugha itachunguzwa kulingana na muktadha wa matumizi yake, utafiti huu unaohusu tathmini ya mabadiliko ya maana ya msamiati wa Kiswahili katika muktadha wa kisiasa utachunguza kwa makini kiwango hicho cha semantiki na jinsi kinavyihusiana na taaluma ya pragmatiki.

Utanzu wa pragmatiki huamilisha maana katika lugha. Hivi ni kusema kwamba lugha hutumiwa na watu binafsi kwa namna mbalimbali kuashiria dhana tofauti. Msamiati hutumiwa kutaja vitu na kurejelea hali anuwai. Matumizi huongozwa, huelekezwa na kudhibitiwa na kaida pamoja na maadili ya jamii husika. Dhana zinazoashiriwa na maneno /msamiati hutarajiwa kutambulika na kubainika na wanajamii. Hudson (1995) anaeleza kuwa kama mfumo nasibu, lugha huhitaji urudifu wa neno/ msamiati linaloashiria dhana fulani ili kulizoesha kwa matumizi hayo Hali hii huzua miktadha tofauti ya matumizi ya lugha.

Miktadha hii mahsusi ndiyo inayozua misamiati mbalimbali kutegemea shughuli na mahitaji ya wanajamii. Halliday na Hasan (1989) wanatoa fasili ya msamiati kama maneno anayoyatumia mtu kutegemea shughuli aliyomo. Huu ni upambanuzi wa lugha kwa mujibu wa inavyotumiwa na inavyotumika.

Aidha, Mwansoko (1991) anaeleza kuwa magazeti ni chombo muhimu sana cha mawsiliano ya umma. Na kusema kweli hiki ndicho chombo cha mawasiliano ya umma kilicho kikongwe zaidi kuliko vyombo vingine kama vile redio, televisheni, sinema, video na kadhalika. Pia ni chombo kinachowashirikisha watu wengi sana kwa pamoja na kwa wakati mmoja katika kutoa mchango wao magazetini na kusoma yaliyoandikwa na wenzao. Kwa hali hii inaonekana kuwa magazeti ni chombo muhimu cha kuelimisha umma. Dhima hii ni kubwa sana, ili kuweza kutekelezeka vyema haitoshi tu kwa wale wanaowasiliana kwa kutumia chombo hiki kuwa na msamiati mkubwa wa Kiswahili na kuifahamu vyema sarufi ya Kiswahili.

O'Grady na wenzake (1996) kwa ujumla, wanafafanua mabadiliko ya Kisemantiki yanahusu kubadilika kwa maana za maneno katika lugha. Wataalamu hawa wamebainisha namna mbalimbali za mabadiliko kama vile upanuzi wa maana, kuhama kwa maana na ufifiishaji wa maana. Lengo ambalo linafanana na utafiti huu ambao ulilenga kutathmini mabadidiliko ya maana ya msamiati wa Kiswahili katika muktadha wa kisiasa.

1.2 Tatizo la Utafiti

Uchukuliaji wa juujuu wa maana za kauli zinazotokea katika mazungumzo hauwezi kutoa maana iliyokusudiwa.Aghalabu uelewa wa maana hujikita katika miktadha ya kijamii.Kwa muda mrefu kumekuwepo na maelezo ya namna mbalimbali kutoka kwa wataalamu kama vile wanafalsafa, wanasaikoloji na wanaisimu kuhusu nini maana.Habwe na Karanja (2007:204), Crystal (1987), Matinde (2012), Ogden na Richard (1923), wanakubaliana kuwa maana lina fahiwa nyingi linaweza kudokeza

sababu, kusudi, ishara,urejeleo, maelekezo, ufafanuzi, kufaa na ukweli. Mabadiliko ya maana ya msamiati hupelekea kutokea kwa mabadiliko ya kisemantiki.Ni kutokana na hali hiyo utafiti huu ulipania kutathmini mabadiliko hayo ya kisemantiki katika muktadha wa kisiasa. Hakuna utafiti uliofanywa wa kutathmini mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa mifano kutoka katika hotuba za kisiasa kama utafiti huu ulivyokusudia kuonyesha.

1.3 Lengo Kuu

Lengo kuu la utafiti huu ni kutathmini mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa wakati wa kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015, Zanzibar.

1.4 Malengo Mahsusi

(i) Kueleza mwelekeo wa mabadiliko ya maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.

(ii) Kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati huo wa kisiasa katika jamii baada ya uchaguzi kwisha.

1.5 Maswali ya Utafiti

(i) Kuna mwelekeo gani wa mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa?

(ii) Ni kwa kiasi gani maana mpya ya msamiati huu katika muktadha wa kisiasa inakubalika katika jamii baada ya uchaguzi kumalizika?

1.6 Umuhimu wa Utafiti

Matokeo ya utafiti huu yanakusudia kuleta manufaa yafuatayo; Kwanza kuwasaidia wasomaji kuelewa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa, inayotokana

na mabadiliko katika jamii ambapo hushurutisha pia lugha au baadhi ya msamiati kubadilika. Pili, kiwango cha kupokelewa na kukubalika kwa maana hizo katika jamii. Aidha, upekuzi wa kina na wa kisomi wa mada hii ni kwa lengo la kubainisha uibukaji wa maana ili kuiorodhesha miongoni mwa tafiti zinazohusu semantiki katika isimujamii ni muhimu. Kwa kutimiza haya, mada hii itatoa mchango mkubwa katika ukuzaji wa taaluma ya isimu jamii na vilevile taaluma ya pragmatiki.

1.7 Mipaka ya utafiti

Utafiti huu umelenga kushughulikia kile kilichokusudiwa na mtafiti tu yaani kutathmini mabadiliko ya maana ya msamiati wa Kiswahili katika muktadha wa kisiasa: mifano kutoka katika hotuba. Hivyo basi, hotuba mbalimbali za kisiasa wakati wa kampeni za uchaguzi zilichunguzwa ili kubaini maana mpya za msamiati na athari za maana hizo katika jamii kisiasa.

1.8 Changamoto za Utafiti

Kwanza,ugumu wa kupata hotuba za kampeni za uchaguzi za UKAWA na hata zile za CCM katika matawi yao hali iliyopelekea kuzitafuta mitaani kwa mtu mmoja mmoja.Aidha, kutopata mashirikiano mazuri katika mazungumzo ya watafitiwa kutokana na kuwepo kwa itikadi za kichama katika utafiti huu lakini suala hili lilipata ufumbuzi kwa mtafiti kutumia mbinu za kitaaluma za kukusanya data kama vile kuwaeleza kuwa maswali na maelezo yote watakayotoa ni siri, vilevile utafiti huu haufungamani na itikadi ya chama chochote. Hivyo mtafiti yuko huru kueleza kila lililo moyoni mwake na hatimae data zilipatikana kwa watafitiwa kwa uaminifu mkubwa.

1.9 Muhtasari wa Sura

Sura hii imetoa taarifa mbalimbali zinazohusiana na mada ya utafiti ambayo ni uibukaji wa msamiati mpya wa kisiasa katika muktadha wa kisiasa. Sehemu ya imeeleza utangulizi, sehemu ya pili imeeleza tatizo la utafiti, sehemu ya ya tatu imeelezea malengo ya utafiti, sehemu ya tano imefafanua umuhimu wa utafiti na sehemu ya sita imeeleza mipaka ya utafiti.

SURA YA PILI

MAPITIO YA MAANDIKO NA KIUNZI CHA NADHARIA

2.1 Utangulizi

Sura hii inaeleza baadhi ya kazi zilizofafanywa na wataalamu mbali mbali zinazohusiana na mabadiliko ya maanaya msamiati wa Kiswahili katika muktadha wa kisiasa na kuzihakiki.Pia inafafanua kiunzi cha nadharia kinachoongoza utafiti huu, pengo lililoachwa na watangulizi limebainishwa pamoja na kiunzi cha nadharia kilichoongoza utafiti huu.

2.2 Mapitio ya Kazi Tangulizi

Kazi tanguliza ambazo mtafiti amezieleza katika utafti huu ni zile ambazo zinahusiana na mabadiliko ya maana ya msamiati wa Kiswahili katika muktadha wa kisiasa kutoka katika hotuba za kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015.

2.2.1 Maandishi ya Jumla kuhusu Mada

Mapitio ya jumla kuhusu uchanganuzi wa matumizi ya lugha yamefanywa kwa kina na wataalamu wengi. Crystal na Davy (1969) wanasema kuwa lugha inaweza kutumiwa kulingana na miktadha mbalimbali. Wanapambanua kuwa matumizi ya lugha katika miktadha na shughuli tofauti hurejelea rejista mbalimbali, matangazo katika redio na televisheni, ripoti katika magazeti ni baadhi ya zile ambazo wanaisimu hawa wameangazia sifa zao.

Brown na Yule (1989) wanaeleza kuwa usemi unaweza kuchambuliwa kwa kutilia uzito wa maana inayoibuliwa. Hivi ni kusema kwamba watumiaji wa lugha wakati

mwingine humaanisha zaidi ya yale wayasemayo hasa wanapozingatia miktadha tofauti. Kwao usemi huweza kutumiwa kwa maana ya kimsingi au ya kawaida. Matumizi haya hulingana na maana dhanishi ambayo imefumwa katika utanzu wa semantiki. Kwa upande mwingine, kauli huweza kufasiliwa kiulinganishi pale inapotumiwa kwa njia maalum. Kwa kuwa mtafiti alichunguza uibukaji wa maana mpya ya msamiati ya kisiasa katika hotuba za wanasiasa katika kipindi cha kampeni na uchaguzi, maandishi haya yalikuwa na umuhimu mkubwa kwetu.

Akizungumzia uchanganuzi wa matini (ripoti), (Wendell, 1992) anasema kwamba uamilifu wa lugha hukamilika ndani ya matumizi yake katika muktadha maalum. Maelezo haya yalishabihiana na malengo ya utafiti wetu yaliyonuia kubainisha maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.

Lyons (1968) anasema kuwa maana na uamilifu wa neno hutokana na matumizi yake. Anaeleza kuwa kujua neno ni kujua matumizi yake bali sio kutafuta maana yake.Anaendelea kufafanua kwamba maana inayoibuliwa na neno au kauli hutokana na uwezo wake wa kutumika katika mawasiliano.

Norwich (1998) anadokeza kwamba neno au kauli hukubaliwa katika lugha kutokana na matumizi yake.Anasema kuwa kila neno (msamiati) au sentensi humaanisha kazi inayotenda katika mazungumzo. Mtazamo huu huangalia lugha sawa na kifaa cha kutekeleza majukumu mbalimbali na kama chombo kinachobadilika kulingana na maahitaji ya watumiaji wake. Kama kifaa kinavyotumiwa wakati mwengine kwa kazi isiyo yake ya kawaida, hivyo maana ya msamiati huweza kubadilika kulingana na matumizi tofauti.

Butchavarov (1960) anaendeleza rai hii kwa kusema kwamba maana ya kauli yoyote ile inatokana na matumizi bali si kile kinachowakilishwa na kauli hiyo. Anaungwa mkono na Jefwa (2010) anayesema kuwa ili kung’amua matumizi ya msamiati na kauli za lugha husika ni lazima mtu afahamu vizuri mchezo wa lugha hiyo unaovipa vipashio maana. Maandishi haya yalinufaisha utafiti wetu uliotaka kuangaza jinsi ya uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa katika hotuba za wanasiasa wakati wa kipindi cha uchaguzi.

Maana ya msamiati wowote ule huangaza kusudi la mnenaji na mwitikio wa msikilizaji. Hivi ni kusema kwamba maana inatokana na matarajio ya washiriki katika mazungumzo (Falk 1973). Maandishi haya yatasaidia sana katika utafiti huu uliozingatia uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.

Aidha, Massamba (1987) anaeleza kuwa uibukaji wa maana ya maneno na kauli isiyozoeleka huweza kutokana na mazoea ya matumizi yake kwa njia fulani na pia maendeleo au mabadiliko yanayotokea katika nyanja mbalimbali katika maisha. Maelezo yatajenga utafiti wetu uliongalia tathmini ya mabadiliko ya maana mpya ya msamiati wa maana katika muktadha wa kisiasa.

Vilevile Njogu na wenzake (2006) wanadai kuwa neno/ msamiati unaotumiwa katika muktadha mmoja huweza kupanuliwa ili litumike katika muktadha mwengine. Hivi ni kusema kwamba msamiati huo huweza kutoa maana tofauti na ile maana inayojulikana au kuzoeleka. Kwa vile utafiti wetu utaangalia uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa maelezo haya yatatoa mwangaza wa kutosha katika utafiti wetu.

2.2.2 Tafiti Kuhusu Msamiati

Wataaalamu mbalimbali wameshughulikia mabadiliko ya maana ya msamiati katika miktadha tofauti.Mabadiliko ambayo yanathibisha kuwa msamiati hupat maana katika muktadha.

Inglis (1972) alifanya utafiti kuhusu lugha ya utangazaji.Alibainisha kuwa lugha ya hupata maana katika muktadha wa fulani na kwamba watu hupata maana za kipekee kupitia kuzihusisha na tamaduni zinazozalisha maana zile. Anasisitiza umuhimu wa kuzingatia muktadha, mazingira na tamaduni za hadhira inayokusudiwa ili kuweza kuifikia kwa kiwang kinachohitajika.Utafiti wake utaufaidi utafiti huu hasa kuhusu suala la muktadha jinsi linavyoibuwa maana mpya ya msamiati. Hata hivyo kazi inatofautiana na hii kwani haikulenga maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa katika kipindi cha uchaguzi katika hotuba za wanasiasa.

Verstergaard na Shroder (1985) wametafiti lugha ya matangazo katika majarida, walijadili mbinu za lugha zinazotumiwa na namna ya kufasili maana kwa kutumia nadharia ya Sarufi Amilifu Mfumo. Hata hivyo zimetofautian kwa kuwa huu utaangalia hotuba za wanasiasa katika kipindi cha kampeni za uchaguzi ili kubaini uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.

Aidha vipashio vya Sarufi Amilifu Mfumo katika usemi wa Kiswahili vilitafitiwa na Habwe (1989). Alibainisha nyenzo za kupatikana na kupitishwa kwa maana zinazotokana na mazungumzo ya kawaida miongoni mwa wazungumzaji wa Kimvita. Aliangalia maana iliyokusudiwa kutegemea muktadha na mahali. Utafiti huu umehusiana na wetu utakaoanghlia uibukaji wa maana mpya ya msamiati lakini

umetofautiana katika muktadha wa maana hizo zinazoibuliwa ambapo sisi tutaangalia muktadha wa kisiasa katika kipindi cha uchaguzi.

Vilevile Habwe (1999) ametafiti hotuba za kisiasa nchini Kenya.Aligundua kuwa sitiari na maswali ya balagha hutumiwa mno katika hotuba za wanasiasa. Aligundua pia kuwa maana za hotuba huwa zaidi ya maana ya maneno yanayotumiwa na kwamba wanasiasa hugeuza maana ili kutosheleza hali tofauti, matarajio na mahitaji ya hadhira yao.Utafiti wake ulimulika mshikamano, muwala na maana kipragmatiki. Kazi hii inalingana na yetu inayozingatia pragmatiki kama nguzo inayowezesha matumizi ya msamiati katika hotuba za wanasiasa katika kuibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa.

Musau (2000) anasema kuwa lugha nyingi za kitaifa ikiwemo Kiswahili zina upungufu wa maneno na istilahi zinazohitajika kufanikisha mawasiliano katika Nyanja na taaluma za kisasa kama vile sayansi, sheria, biashara na spoti. Hata hivyo kuna haja ya kukuza na kutia usasa katika lugha hizi ili ziweze kutimiza mahitaji haya mapya yanayoendelea kuchipuka. Anaeleza kuwa sababu mojawapo ya kufanya hivi ni kupanua matumizi ya maneno nje ya mawanda yake ya kawaida. Maandishi haya yalifaa utafiti wetu ambao uliangalia uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa kwenye hotuba za wanasiasa wakati wa kampeni za uchaguzi. Tofauti iliyopo na kuwa Musau alijikita katika kuangalia lugha ya mchezo wa kandanda sawa na matumizi ya mbinu ya sitiari.

Adero (2005) amechunguza uwezo wa lugha katika matini za kisiasa nchini.Kenya Ameonesha jinsi misimamo ya wanasiasa inavyodhihirika wanapotumia lugha katika

mazingira hayo. Waaidha, aligundua kuwa wanasiasa hutumia ujuzi na ulumbi uliojaa lugha pinde yenye tamathali kuushawishi umma kukubali sera zao.Utafiti huu unakaribiana na wetu.uliohusu jinsi lugha inavyotumiwa kuibua maana katika mazingira maalum. Tafiti hizi zimetofautiana kwa sababu Adero alilenga hotuba za wanasiasa akitilia maanani uwezo wao wa kutumia lugha ilihali sisi tunalenga uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika hotuba za kisiasa katika kipindi cha kampeni za uchaguzi nchini.

Kihara (2006) amechambua matini ili kubaini matumizi ya lugha katika sajili ya matatu.Mbali na kutambua sifa zilizobainisha sajili hii, amechanganua aina za maana zinazowasilishwa na matini zinazotumika na wahudumu pamoja na wateja. Utafiti huu unahusiana na wetu uliodhamiria kubaini maana inavyopatikana kupitia uhamishaji. Hata hivyo, tafiti hizi zinatofautiana kwa kuwa Kihara alilenga sajili za matatu huku tafiti wetu ukilenga hotuba za wanasiasa.

Aidha katika uchanganuzi wa matangazo ya biashara kwenye runinga uiofanywa na Maina (2011) alinuia kuonesha mbinu za mawasiliano zinazotumiwa katika matangazo hayo. Alibainisha kuwa mbinu za kiisimu kama vile istiara, metonimu, takriri, kuchanganya na kuhamisha msimbo, utohozi, tanakali sauti, tashbihi, uhuishi na misimu na zisizo za kiisimu kama vile ishara za uso au macho, mkao wa mwili na mguso huhusishwaili kuwawezesha watazamaji kufasili maana zinazotokana na matangazo hayo. Utafiti huu umechangia utafiti wetu katika kuonesha maana inavyofasiliwa na kwa kubainisha mbinu za mawasiliano zinazofanikisha uibukaji na ufasili wa maana. Kwa kuwa utafiti wetu ulihusu uibukaji wa maana mpya ya

msamiati katika muktadha wa kisiasa katika hotuba wakati wa kampeni za uchaguzi nchini unaotofautiana na wa Maina uliozingatia matangazo ya biashara.

2.3 Pengo la Utafiti

Kwa ujumla mabadiliko ya maana ya msamiatini mojawapo kati ya maeneo yaliyofanyiwa sana utafiti. Tafiti zilizorejelewa zilikuwa na umuhimu mkubwa kwa mtafiti kwani kwa njia moja au nyengine zilichangia mada hii.Hata hivyo kati ya tafiti hizi hatukupata utafiti wowote ambao ulishughulikia tathmini ya mabadiliko ya maana ya msamiati wa Kiswahili kutoka katika hotuba katika kipindi cha kampeni za uchaguzi mkuu Zanzibar wa mwaka 2015. Kazi hii inalijaza pengo hilo kwa kutoa tathmini ya mabadiliko ya maana mpya ya msamiati zilizoibuliwa katika hotuba mbalimbali za wanasiasa katika kipindi hicho. Aidha,utafiti huu pia umekusudia kuonyesha ukubalikaji wa maana hizo za msamiati mpya baada ya uchaguzi kwisha na vilevile kuonyesha athari za maana ya msamiati mpya katika jamii.

2.4 Tafiti kuhusu Pragmatiki

Pragmatiki inahusu maana inayosimbwa kwenye kauli.Usimbaji wa maana kwa kutumia neno au fungu la la maneno lenye maana zaidi ya fasili ya kileksika ya maneno hayo.Fasili inayotokana na neno au fungu la maneno ndiyo fasili ya msingi kimazungumzo, ambapo lugha inadhihirika kiuamilifu. Tafiti nyingi ambazo zimefanywa katika pragmatiki na ambazo zililenga lugha mahsusi zilichunguza ama semantiki pekee au umaanisho pekee. Lengo kuu kama walivyopendekeza watafiti ni kueleza kategoria mahususi za lugha hizo. Walibainisha maana msingi za kategoria za kileksika ni pamoja na Mwebia (2006) aliyetafiti kuhusu lugha ya Kimeru, Anyim (2010) alitafiti kuhusu lugha ya Dhuluo na Omoke (2010) aliyetafiti kuhusu lugha ya

Ekegusi.Watafiti hao walitumia Nadharia ya Semantiki Fahiwa. Utafiti wetu unanuia kuchunguza maana zinazozuka kimazungumzo, na ambazo ni tofauti na maana za msingi za maneno hayo kwa kutumia nadharia ya Uhusiano ili kuziba pengo kwa kuonyesha jinsi neno linavyoweza kuibua maana mpya katika muktadha tofauti na ile maana yake ya awali ambayo watu wameshaizoea ama tunaweza kusema kuwa maana iliyo wazi na ile maana iliyojificha ambao utafiti huu umekusudia kuziba pengo hilo.

Tafiti za Warambo (2012) na Kabiru (2012) zilishughulikia miktadha na kategoria tofauti pia ikizingatiwa kwamba malengo ya kuzua misamiati mipya katika matumizi ya Sheng' katika kazi ya Warambo (2012) Pamoja na Kabiru (2012) katika mizaha na umaanisho.Utafiti wetu utaangalia namna msamiati unavyobadilika maana yake ya kileksika unapotumika katika muktadha wa kisiasa.

Utafiti uliofanywa na Ngoge (2012) kuhusiana na umaanisho, anadokeza kwamba nahau hurutubisha lugha kimazungumzo. Nahau, kama kategoria ya kimuktadha pekee, mara nyingi huambatanishwa na kategoria zingine kileksika ambazo huwa hazina maana funge kimazungumzo na ambazo zinaweza kuzua maana nyengine vilevile. Mabadiliko ya muktadha ni suala ambalo husababisha mabadiliko ya maana za kategoria za kileksika ambazo zinaweza kukamilisha miktadha mnamotumika nahau, na hilo ndilo kusudio la utafiti huu.

Watumiaji wa lugha nyingi wanapozungumza hutumia misamiati ya kawaida lakini misamiati hiyo huweza kuibua maana nyengine sio ile maana yake ya kileksika,Uibukaji wa maana mpya ya msamiati aghalabu hutegemea muktadha wa

matumizi ya msamiati huo. Kuziba pengo kati ya maana ya kileksika ya msamiati na maana mpya kimazungumzo ni shughuli muhimu itakayofanywa na utafiti ambao utaonyesha mbinu mbadala ya fasili za maana zilizoko kwa kubainisha maana ya kileksika ya msamiati na maana mpya inayoibuka ya msamiati huo katika muktadha wa kisiasa kwa kutumia zile kanuni za uhusiano. Aidha, fasili za maana zilizosimbwa kwenye tamathali za usemi katika mazungumzo zitaondoa utata kwa kuonyesha jinsi lugha ilivyo bunifu kiamilifu kinyume na jinsi ilivyo kikawaida.

2.5 Kiunzi cha Nadharia

Kwa mujibu wa Massamba na wenzake (2009) nadharia ni taratibu, kanuni na misingi iliyojengwa kwa pamoja kiukamilishano kwa madhumuni ya kuwa kigezo cha kueleza jambo au mambo kadhaa. Kwa vile mtafiti amechunguza mabadiliko ya maana ya msamiati katika hotuba za kisiasa ataongozwa na nadharia zifuatazo, Nadharia ya Mwenendo wa mabadiliko', Nadharia ya ubadilikaji" na Nadharia ya Kidhi Mawasiliano".

2.5.1 Nadharia ya Mwenendo na Mabadiliko

Utafiti huu umeongozwa nadharia ya Mwenendo na Mabadiliko. Nadharia hiiiliyoasisiwa na Foucault (1981) imeeleza kuwa lugha hukua na kubadilika ingawa si lazima mabadiliko hayoyawe sambamba na mabadiliko katika jamii yote, akashadidia kwa kusema, ujuzi wa lugha tuliyonayo hutuwezesha kutoa na kuelewa msamiati na sentensi mpya kila siku kama kanuni za msingi za lugha yeyote ikifuatwa. Hivyo lugha zimefungamana sana na mfumo, mwenendo na mabadiliko ya maisha ya binaadamu. Pia Mhina na wenzake (1977) wamesema kitu chenye uhai

lazima kibadilike, akatoa mfano wa mtoto hukua kupitia hatua nne, utoto, ujana, makamo na uzee. Mfano huo akauhaulisha na lugha, akasema kama lugha ipo hai ni lazima ikue. Lugha hubadilikabadilika kutegemea mazingira ya pale inapotumiwa. Mabadiliko hayo hutokea katika sauti, miundo, mpangilio wa maneno na maana.Mabadiliko makubwa hutokea kwenye msamiati na maana. Nadharia hii imetumika kuuongoza utafiti kufikia lengo mahsusi la kwanza ambalo ni kueleza mwelekeo wa mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa.

2.5.2 Nadharia ya Ubadilikaji

Utafiti pia umetumia nadharia ya ubadilikaji.Massamba (2007) amemnukuu Dorwn (1838) alivyoieleza nadharia ya ubadilikaji wa lugha ambayo msingi wake ni kwamba mabadiliko ya lugha hutokana na harakati za ushirikiano, masikilizano na maingiliano ya binaadamu na mazingira yake. Pia anaitakidi kuwa katika maisha ya binaadamu vitu vyote hubadilika kutka katika hatua moja hadi nyengine kadri wakati unavyobadilika.Mabadikliko hayo hutokea kidogokidogo kiasi ambacho watumizi wa lugha husika hawawezi kugundua kwa uharaka mabadiliko yake. Mzee wa miaka tisiini hawezi kuwa na matumizi yaliyosawa na vijana licha ya kuwa wanatumia lugha moja na wanaelewana vizuri.

Nadharia hii itauongoza utafiti huu kufikia lengo mahsusi la kwanza ambalo ni kueleza mwelekeo wa mabadiliko ya maana mpya ya msamiati kwa kuorodhesha msamiati katika muktadha wa kisiasa na kulinganisha kiwango cha mabadiliko hayo. Kwani nadharia hii imeeleza kuwa mabadiliko hayo hayagunduliki kwa haraka kiwango cha ubadilikaji wake. Hivyo nadharia hii imetumika kutathmini kiwango cha ubadilikaji wa maana ya msamiati huo katika muktadha wa kisiasa.

2.5.3 Nadharia ya Kidhi Mawasiliano

Hii ni nadharia iliyoanzishwa na Howard Giles (1973) ambayo ilijaribu kutafuta sababu za kuwepo mabadiliko ya wazungumzaji katika mtindo wa matamshi na msamiati mpya wakati wa mawasiliano ya kijamii. NKM imesema kuwa binaadamu hujitahidi kuzungumza lugha na kuiga namna fulani ya matamshi ya lugha na msamiati mpya kutoka kwa msikilizaji wake ili aweze kukidhi haja ya mawasiliano. Hufanya hivyo ama kwa kujua au kutojua kwa kufikiri na huiga msamiati na vipengele vyengine vya lugha kwa mtu anaezungumza nae kwa lengo la kukubalika na jamii hiyo. Giles amefafanua kuwa sababu kuu ya kubadili mtindo wa matamshi na msamiati ni kuonyesha makubaliano na uhusiano kwa watu wengine.Hali hii huwafanya watu wengi kujihisi kuwa wanauhusiano. Nadharia hii imeuongoza utafiti huu kufikia madhumuni maalum ya tatu ambayo ni kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya za msamiati wa kisiasa katika jamii baada ya uchaguzi kwisha.

2.6 Muhtasari wa Sura

Sura hii imeshughulikia masuala ambayo yameuwekea utafiti huu misingi ya kisayansi.Kazi za wataalamu mbalimbali zinazohusiana na msamiati zimefafanuliwa na kuhakikiwa. Aidha, mapengo ambayo hayakuzibwa na watangulizi yameoneshwa. Mwisho kiunzi cha nadharia kilichoongoza utafiti huu kimefafanuliwa na kubainishwa sababu za kutumika kiunzi hicho.

SURA YA TATU

MBINU NA NJIA ZA UTAFITI

3.1 Utangulizi

Sura hii imebainisha njia na mbinu mbalimbali zilizotumika katika ukusanyaji wa data za utafiti huu, eneo la utafiti, uteuzi wa watafitiwa. Vilevile ikafafanua uchambuzi wa wahojiwa pamoja na utaratibu wa ukusanyaji wa data ilivyokuwa. Mwisho ukaeleza mbinu zilizotumika katika kuchambua na kuchanganua data na sura hii ikahitimisha kwa muhtasari wa sura.

3.2 Mbinu za Kukusanya Data

Mbinu za kukusanyia data ni mbinu ambazo mtafiti huzitumia ili kupata data za utafiti. Utafiti huu umetumia mbinu za aina mbili.Mtafiti aliamua kutumia mbinu hizo kwa ajili ya kupata uthabiti wa matokeo ya utafiti. Mbinu zilizotumika katika utafiti huu ni:

(i) Njia ya mapitio ya makala

(ii) Usaili

3.2.1 Njia ya Mapitio ya Makala

Makala katika utafiti huu ilimaanisha sauti za hotuba zilizorekodiwa na / kuchapishwa. Mtafiti alitumia mbinu ya usikilizaji wa hotuba mbalimbali za wanasiasa katika kipindi cha kampeni na uchaguzi wa mwaka 2015 ambapo ilimuwezesha kupata msamiati 84 ambao umebadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa kwa lengo mahasusi la kwanza. Aidha alitumia usailikwa lengo mahususi la pili.

3.2.2 Usaili

Hii ni njia ambayo ilimuwezesha mtafiti kukutana ana kwa ana na watafitiwa kwa kujibizana na kupata majibu ya haraka. Pia njia hii ilimsaidia sana mtafiti kwani swali lililokuwa halikufahamika aliweza kulibadilisha na kuuliza jengine hapohapo lenye maudhui sawa na swali lile. Aghalabu huwa ni maswali madogo madogo/mafupi mafupi (Seidman (1991).Njia hii iliwahusisha walimu, wanafunzi, vijana na wazee. Mbinu hii ilikusanya data za lengo la pili la kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati wa kisiasa katika jamii baada ya uchaguzi kwisha.

3.3 Eneo la Utafiti

Utafiti huu ulifanywa katika maeneo ya Zanzibar.Mtafiti alifanya utafiti katika eneo hilo kwa sababu ndiyo sehemu ambayo watafitiwa wa utafiti huu wanapatikana kwa urahusi na kwa muda mfupi. Vilevile ni eneo lililomuwezesha mtafiti kupata data kwa urahisi.Utafiti huu ulifanywa katika sehemu mbili kuu, maktabani na nyanjani. Sehemu hizi mbili zilimsaidia mtafiti kupata data ambayo ni ya uhakika na kuaminika. Hii ni kwa sababu, sehemu hizi mbili zilikamilishana.Mtafiti alisoma vyanzo mbali mbali kuhusiana na mada ya utafiti pamoja na kutafuta ufahamu zaidi wa nadharia zilizotumiwa kuchanganua data. Upekuzi huu wa vyanzo ulijumuisha vitabu, tasnifu, majarida na wavuti pamoja na kusikiliza hotuba mbalimbali za wanasiasa. Upekuzi huu wa vyanzo mbali mbali ulipatikana kutokana na mtafiti kutembelea maktaba mbali mbali zinazopatikana katika miji tofauti.

3.4 Uteuzi wa Watafitiwa

Utafiti huu umechambua hotuba za kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015, mikutano ambayo imefanyika katika majimbo yaliyo katika mkoa wa Mjini Magharibi. Aidha,

lengo mahsusi la pili limejibiwa na wanafunzi, walimu, vijana na wazee Uteuzi wa makundi haya ulikuwa kwa njia ya makusudi (kukusudia) kama alivyopendekeza Kuine (2005). Sampuli ya makusudi ni aina ya sampuli ambayo mtafiti huichagua huku akiwa na matarajio kuwa itawasilisha kundi lengwa.

Aidha, mtafiti alifika skuli husika na kumuomba Mwalimu Mkuu amchagulie wanafunzi 2 wanaume na 2 wanawake, waliopasi vizuri mtihani wa somo la Kiswahili. Mtafiti amechagua kundi hili kwa vile limeweza kujibu maswali na mitihani ya somo la Kiswahili na wameweza kutoa maelezo sahihi. Pia walimu nao walipatikana kwa njia ya kukusudiwa. Hawa ni wale wanaosomesha somo la Kiswahili, Civics na General Studies (GS). Mtafiti amewachagua watafitiwa hawa kwa sababu wanao upeo mzuri na wanao uwezo mkubwa wa kutoa taarifa zinazohitajika kwenye utafiti. Haya ni makundi ya watafitiwa waliopatikana kwa njia ya bahati nasibu. Kothari (1985) amesema ni vyema mtafiti kutumia njia ya nasibu ili aweze kutoa nafasi sawa na kuepuka ubinafsi na upendeleo.Kundi la vijana lilihusisha watafitiwa 21 wenye umri kuanzia miaka 20 hadi 39 ambao wameshamaliza shule. Mtafiti amechagua kundi hili kwani ndio washiriki wakuu katika shughuli za kisiasa ikiwemo mikutano na maandamano katika kipindi cha kampeni. Mtafiti alihesabu nyumba tano na ya sita ndimo alimopata mtafitiwa. Nalo kundi la wazee lilihusisha watu wazima wenye umri kuanzia miaka 40-60 kama mtafiti alivyolenga. Sababu ya kuchagua kundi hili ni kuwa hawa ni watumiaji wazoefu wa msamiati na hawana mchanganyiko sana na jamii nyengine. Mtafiti alipita katika maskani tofauti na kufanikiwa kuwahoji baadhi ya wazee waliokuwa wamekaa kwenye maskani zilizobahatika.

3.5 Uchambuzi wa Watafitiwa

Utafiti huu umetumia hotuba za ufunguzi na ufungaji wa kampeni za uchaguzi CCM na UKAWA, vilevile hotuba ya jimbo la Mpendae kambi yaUKAWA na hotuba ya CCM jimbo la K/Samaki.Aidha lengo mahsusi la pili lilitumia watafiti 90 ambamo wanawake walikuwa ni 45 na wanaume 45.Watafitiwa walikuwemo wanafunzi na walimu ambapo kila skuli ilishirikisha watafitiwa wanawake 7 na wanaume 7. Halikadhalika wazee walikuwa 14 pamoja na vijana 7 Mtafiti amepata watafitiwa 85 ambayo ni sawa na 94% ya sampuli iliyotarajiwa kama ilivyoorodheshwa katika jadweli liliopo hapo chini:

Jedwali Na 3.1: Idadi ya Matabaka ya Watafitiwa

SKULI	**TUMEKUJA**		**FARAJA**		**VIKOKOTONI**		**LUMUMBA**	
Watafitiwa	**W'K**	**W'M**	**W'K**	**W'K**	**W'K**	**W'M**	**W'K**	**W'M**
Walimu	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**1**
Wanafunzi	**5**	**5**	**5**	**5**	**2**	**3**	**5**	**5**
Vijana juu ya miaka 20-39	10	11	0	0	0	0	0	0
Watu wazima 40-60	07	07	0	0	0	0	0	0
JUMLA KUU 85	24	25	7	7	4	5	7	6

3.6 Ukusanyaji wa Data

Data zimekusanywa kulingana na utaratibu uliopangwa na mtafiti. Mtafiti alisikiliza hotuba mbalimbali za wanasiasa zilizopatikana katika kipindi cha kampeni wa mwaka 2015, kwa ajili ya lengo la kwanza la utafiti. Aidha kwa lengo la pili, mtafiti alifika katika maeneo aliyoyalenga na kujitambulisha kwa wakuu wa kaya. Wakuu hao walitoa ushirikiano mzuri katika kuwapata watafitiwa kwa upande wa makundi ya wazee na vijana. Kwa upande wa watafitiwa walimu na wanafunzi mtafiti alifika skuli

husika na alijitambulisha kwa M/Mkuu na amepata ushirikiano wa hali ya juu. Kwanza mtafiti alifika katika jimbo la Shaurimoyo katika Mkoa wa Mjini Magharibi Unguja kwa kuwasaili vijana na wazee na kumalizia katika Skuli ya Lumumba kwa kuwasaili walimu na wanafunzi. Halikadhalika mpangilio huo huo uliendelea katika Skuli ya Tumekuja, Vikokotoni na Faraja na hatimae ukusanyaji wa data ulikamilika.

3.7 Mbinu za Kuchambua na Kuchanganua Data

Kwa kuzingatia umuhimu wa kila mkabala utafiti huu ulitumia mikabala yote miwili. Aidha ulitumia mkabala wa kiidadi na maelezo kwa lengo la kwanza ambalo ni kutathmini mwelekeo wa mabadiliko ya maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa. Vilevile ametumia mkabala usio wa kiidadi kwa lengo la pili ambalo ni kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya za msamiati huo kisiasa baada ya uchaguzi kwisha.

3.8 Muhtasari wa Sura

Sura hii imefafanua namna utafiti ulivyofanyika.Kipengele cha kwanza ambacho ni mbinu za kukusanya data alizotumia mtafiti zimeelezwa, eneo la utafiti, uteuzi wa watafitiwa pamoja na uchambuzi wake umeonekana katika sura hii. Pia utaratibu mzima wa ukusanyaji wa data ulivyokuwa na mwisho imeelezea mbinu za kuchambua na kuchanganua data.

SURA YA NNE

UWASILISHAJI NA UCHAMBUZI WA DATA

4.1 Utangulizi

Sura hii imezingatia uwasilishaji na uchambuzi wa data kuhusu tathmini ya mabadiliko ya maana ya msamiati katika muktadha wa kisiasa. Msamiati huo ulikusanywa katika hotuba mbalimbali za wanasiasa katika kipindi cha kampeni za uchaguzi mkuu wa mwaka 2015. Jumla ya msamiati 84 ulikusanywa ambayo maana zake zilibadilika na kupata maana mpya kutoka katika miktadha tofauti.

Lengo mahsusi la kwanza lilikuwa ni kueleza mwelekeo wa kiwango cha mabadiliko ya maana ya msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa kipindi cha kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015. Lengo hili liliongozwa na swali la kwanza lililouliza kuwa, Kuna mwelekeo gani wa mabadiliko ya maana ya msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa? Msamiati uliobadilika maana yake ya awali katika muktadha wa kisiasa umekusanywa kutoka katika hotuba za viongozi wa chama tawala CCM na vilevile katika muungano wa vyama vya upinzani ulioitwa Umoja wa Katiba ya Wananchi UKAWA.

4.2 Mwelekeo wa Mabadiliko ya Maana ya Msamiati katika Muktadha wa Kisiasa

Maana hutazamwa katika viwango kama vile leksia, semantiki tungo na kiwango cha muktadha (Lyons, 1977, Cruse, 1986). Msamiati uliobadilika maana muktadha wa kisiasa hudhihirika maana katika kiwango cha neno na pia katika kiwango cha tungo. Maana katika kiwango cha neno huitwa leksia na ndio maana msingi ya neno katika

lugha. Maana hii haibadiliki sana na huwakilishwa na vidahizo katika kamusi ya lugha (Lyons, 1977). Utafiti huu umeangazia maana zote mbili katika minajili ya kupata maana ya leksia na vilevile maana katika kiwango cha tungo ili kufasili kile msemaji alichokusudia.

Maana katika kiwango cha neno ilisaidia kupata maana ya kila msamiati uliotumiwa na mtoaji wa hotuba, maana katika kiwango cha tungo ilisaidia kuupata muktadha wa mawasiliano na huchunguzwa na taaluma ya pragmatiki na hutegemea eneo la mawasiliano, mahusiano ya kijamii na muktadha wa kitamaduni (Mwihaki, 2004). Mtafiti ameonyesha maana katika kiwango cha leksia ambayo ndio maana ya awali ya msamiati katika muktadha asilia na vilevile maana mpya iliyoibuka katika muktadha wa kisiasa. Maana za msamiati asilia zimepatikana katika kamusi ya BAKITA (2015) na maana mpya kama ilivyojitokeza katika hotuba.

4.2.1 Mchanganuo wa Idadi ya Msamiati

Kwa mujibu wa data zilizopo hapo juu jumla ya msamiati 84 uliokusanywa katika hotuba zote ambazo zimechambuliwa katika chati Na 4.1.

Kati ya hiyo msamiati 13 iliyobadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa ilikusanywa katika hotuba ya CCM iliyofanyika katika uwanja wa Kibandamaiti sawa na asilimia 15.11.Vilevile msamiati 22 ilikusanywa katika hotuba ya UKAWA kutoka katika uwanja wa Kibandamaiti sawa na asilimia 25.58.Halikadhalika mkutano uliofanyika katika jimbo la Mpendae UKAWA ilikusanywa msamiati 12 sawa na asilimia 13.95.Aidha, mkutano wa kufunga kampeni za uchaguzi msamiati 24 ilikusanywa katika hotuba ya UKAWA jimbo la Malindi sawa na asilimia 27.90

wakati mkutano wa kufunga kampeni CCM msamiati 10 sawa na asilimia 11.62 ilikusanywa.Hotuba ya jimbo la Kiembesamaki msamiati iliyobadilika maana katika muktadha wa kisiasa ilikuwa 5 sawa na asilimia 5.81.

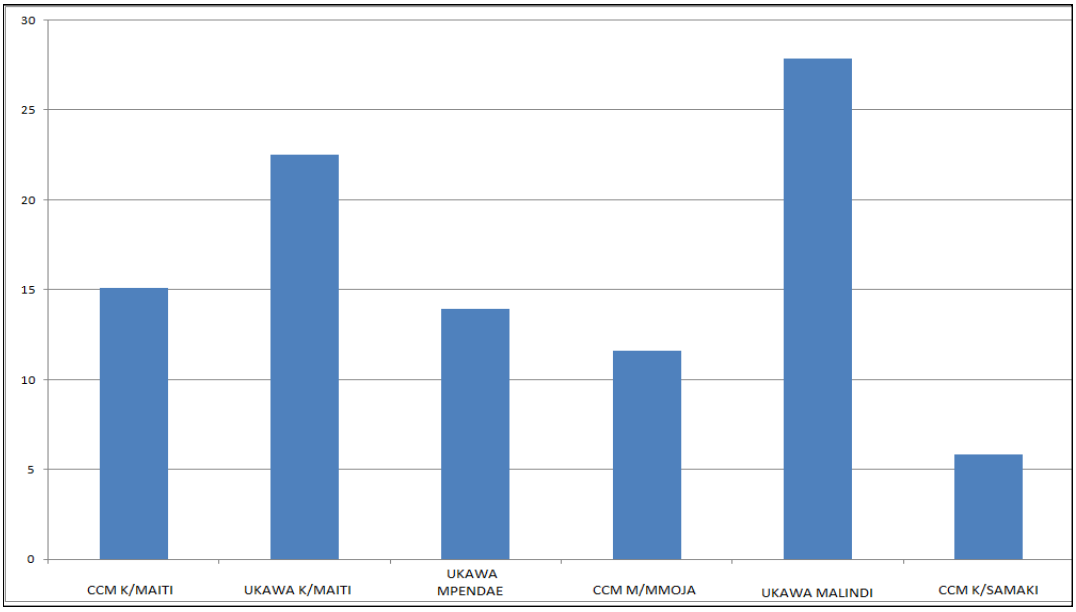

Chati Na. 4.1: Utofauti wa Idadi ya Msamiati katika Hotuba

Kutokana na ulinganishi wa msamiati katika hotuba zote sita zilizolinganishwa data zimedhihirisha kuwa hotuba ya ufungaji wa kampeni UKAWA iliyofanyika katika uwanja wa Malindi imetoa msamiati uliobadilika maana yake kwa kiwango kikubwa ukilinganisha na hotuba ya ufungaji wa kampeni wa chama tawala cha CCM, hii ni kutokana na hamasa kubwa iliyojionyesha kwa viongozi wa UKAWA kutaka kutwaa madaraka na hivyo kutumia msamiati iliyoibua maana mpya ili kuwapa motisha wanachama na vilevile kupeleka ujumbe kwa chama tawala na hivyo kuakisi hali halisi ya uchaguzi na kwa upande wa chama cha CCM ni kutotumia nguvu kubwa kwa vile tayari walikwisha jitabiria ushindi. Haya pia yamejitokeza katika hotuba

nyengine kutoka jimbo la Mpendae na Kiembesamaki na hata katika uwanja wa Mnazimmoja kama data zinavyojionyesha katika jedwali hapo juu.

4.2.2 Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 UKAWA Kibandamaiti

Msamiati ulipatikana katika hotuba ya ufunguzi wa kampeni za uchaguzi, mkutano uliofanyika katika uwanja wa Kibadamaiti katika Mkoa wa Mjini Magharibi Unguja kutoka Umoja wa Katiba wa Tanzania UKAWA.Aidha maana asili ilipatikana katika kamusi ya Karne ya 21(2013) na kamusi ya BAKITA(2015) na maana mpya ya msamiati ni kama ilivyojitokeza katika hotuba katika muktadha wa kisiasa kama inavyoonekana katika Kiambatanisho Na 2.

Matokeo katika Kimbatanisho Na 2 yanaonyesha jinsi msamiati kutoka katika miktadha tofauti kupata maana mpya katika muktadha wa kisiasa katika kipindi cha kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015. Msamiati “jembe” wenye maana ya zana iliyotengenezwa kwa chuma inayotumika kuchimbia ardhi umepata maana mpya na kuwa kiongozi makini mwenye nguvu kisiasa. Halikadhalika msamiati “samba”, “shoka”, “jemedari” nayo pia ilipata ilinasibishwa na kiongozi makini, mwadilifu, anayependwa na watu. Vilevile msamiati “bunju” wenye maana ya samaki ambaye ana tabia ya kujivimbisha na huwa na sumu kali ambayo huondolewa kwa kusafishwa vizuri umebadilika maana yake hii ya asili katika muktadha wa kisiasa kipindi cha kampeni na kuwa wafuasi wa chama tawala CCM ambapo maana hiyo pia imenasibishwa na msamiati “chewa”, “zimwi”, “dude”, na “jiko” “janjawiri” kuwa wanachama na viongozi wa chama hicho ambao tabia zao na hulka zimeshabihiana na msamiati huo.Maana za asili za msamiati hiyo inajionyesha katika jedwali. Msamiati

"moto" wenye maana ya mwako wa kiunguacho pia umepata maana mpya katika muktadha wa kisiasa na kuwa ondoa CCM madarakani ambapo maana hiyo pia imeshabihiana na msamiati "choma". Vilevile msamiati "jahazi" wenye maana ya chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi umebadilika maana katika muktadha wa kisiasa na kuwa nchi yenye matumaini.

4.2.3 Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 CCM Kibandamaiti

Msamiati ulipatikana kupitia hotuba ya ufunguzi wa kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015 katika uwanja wa Kibandamaiti kutoka CCM.Aidha maana katika muktadha asili zimepatikana katika kamusi ya Karne ya 21(2013) na vilevile kamusi ya BAKITA (2015) na maana mpya katika muktadha wa kisiasa zimepatikana katika hotuba kama inavyoonekana katika Jedwali na4.1.

Matokeo katika Jedwali na 4.1 yanaonyesha kuwa msamiati kutoka katika miktadha tofauti imeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa kipindi cha kampeni za uchaguzi wa mwaka 2015. Msamiati "jahazi" wenye maana ya chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi kuwa nchi yenye matumaini. Halikadhalika msamiati "nahodha" wenye maana ya mtu anayeongoza chombo cha majini k.m meli, jahazi nk na kuwa kiongozi makini ambapo maana hiyo pia imejitokeza kwa msamiati "kiboko" "bomba". Kinyume cha kiongozi makini imejionyesha katika msamiati "mlingoti"

“maiti” ambapo msamiati hiyo imeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa na kuwa kiongozi dhaifu wa afya na sera.

Jedwali Na. 4.1: Msamiati Katika Hotuba ya Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi CCM Kibandamaiti

Na.	Msamiati	Maana katika muktadha asili	Maana mpya katika muktadha wa kisiasa
1	Jahazi	Chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi	**Matumizi:** Tunakukabidhi jahazi. **Maana:** Nchi yenye matumaini.
2	Nahodha	Mtu anayeongoza chombo cha majini k.m meli, jahazi nk	**Matumizi:** Wewe ndie nahodha tunaekuamini. **Maana:** Kiongozi mwaminifu.
3	Mlingoti	Nguzo inayokuwa ndani ya chombo cha majini kwa ajili ya kutundikia bendera au kupandishia tanga.	**Matumizi:** Kapelekwa UKAWA kawa sawa na mlingoti. **Maana:** Mtu asiyekuwa thamani.
4	Tanga	Kitambaa kikubwa kilichopo katika mlingoti mrefu wa chombo cha majini kama jahazi na mashua kinachotumika kukusanya upepo uanaosaidia kukisukuma mbele chombo hicho.	**Matumizi:** Tanga la upinzani limeshachanika kwa kumkaribisha Lowasa. **Maana**: Uongozi kukosa mwelekeo makini.
5	Kuzika	Ingiza kitu maiti au mzoga ndani ya shimo au kaburi na kufukia	**Matumizi:** Mwaka huu ndio wa kuizika CUF. **Maana:** Kukiua chama cha upinzani.
6	Ukiwa	Huzuni au upweke anaokuwa nao mtu kutokana na kufiwa	**Matumizi:** Ukawa imegeuka kuwa ukiwa. **Maana:** Kuwepo kwa sintofahamu katika umoja wa muungano wa vyama vya upinzani.
7	Shwari	Enye utulivu, siokuwa na ghasia, liotulia, tulivu, mwanana,tuli.	**Matumizi:** Zanzibar inaendelea kuwa shwari. **Maana:** Hali ya kuwa na amani na utulivu.
8	Bomba	Kifaa cha kupulizia wadudu dawa ya majimaji	**Matumizi:** Magufuli bomba si bomba **Maana:** Kiongozi anayependwa na watu.
9	Bondo	Wali usioiva vizuri.	**Matumizi:** Walikula bondo kwa miaka mitano. **Maana:** Kuwa nje ya madaraka k.m serikali
10	Wembe	Kifaa kidogo cha metali chenye makali pande zote mbili kilicho bapa na hutumiwa katika shughuli za tiba, ushonaji na unyoaji.	**Matumizi:** Wembe kushinda ule, ushindi. **Maana:** Ushindi kama kawaida
11	Maiti	Mtu aliyepoteza maisha	**Matumizi:** UKAWA wamemsimamisha maiti. **Maana:** Mgombea asie na afya nzuri.
12	Kiboko	Mnyama mkubwa mwenye ngozi	**Matumizi:** Huyu ndio kiboko ya

		nene isiyo na manyoya, miguu mifupi, kichwa na mdomo mpana anayepatikana karibu na katika mito, maziwa mwenye asili ya Afrika na mwenye uwezo wa kubaki majini muda mrefu.	wapinzani. **Maana:** Kiongozi kutoka Chama tawala

Vilevile msamiati “ukiwa” umebadilika na kuwa UKAWA na hivyo kupata maana ya muunganiko wa vyama vya upinzani katika uchaguzi mkuu wa mwaka 2015.Aidha msamiati wembe wenye maana ya kifaa kidogo cha metali chenye makali pande zote mbili kilicho bapa na hutumiwa katika shughuli za tiba, ushonaji na unyoaji umebadilika maana katika muktadha wa kisiasa na kuwa ushindi ambapo maana hiyo inaendana na msamiati “shwari”. Msamiati “kuzika” wenye maana ya ingiza kitu maiti au mzoga ndani ya shimo au kaburi na kufukia umebadilika maana na kuwa kuiondoa chama cha CUF katika ulimwengu wa vyama vya kisiasa ambapo maana hiyo inakaribiana na msamiati “fyeka” wenye maana ya kumuondoa kiongozi madarakani.

4.2.4 Msamiati katika Hotuba ya Jimbo la Mpendae UKAWA

Msamiati ulipatikana katika hotuba ya UKAWA katika jimbo la Mpendae Mkoa wa Mjini Magharibi. Maana katika muktadha wa asili zimepatikana katika kamusi ya karne ya 21(2013) na kamusi ya BAKITA (2015). Halikadhalika maana mpya katika muktadha wa kisiasa imepatikana katika hotuba kama inayoonekana katika Jedwali na 4.2.

Matokeo katika Jedwali na 4.2 yanaonyesha kuwa msamiati ulio katika orodha ya jedwali hilo pia umebadilika maana yake ya asili katika muktadha wa kisiasa. Msamiati “kuelea” wenye maana ya kuwa juu ya uowevu wowote au maji bila

kuzama umebadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa kuwa na maisha yenye amani. Halikadhalika msamiati "fyata" wenye maana ya asili pitisha na kubana kitu katikati ya mapaja umebadilika maana yake hiyo katika muktadha wa kisiasa na kuwa kunyamaza ni msamiati ambao takribani umejitokeza katika hotuba tofauti za kampeni katika Mkoa wa mjini magharibi.

Jedwali Na. 4.2: Msamiati katika Hotuba Jimbo la Mpendae UKAWA

Na.	**Msamiati**	**Maana katika muktadha asili**	**Maana mpya katika muktadha wa kisiasa**
1	Kuelea	Kuwa juu ya uowevu wowote au maji bila kuzama	**Matumizi:** Watuachie tuelea katika chama chetu imara. **Maana:** Kuwa na maisha yenye amani.
2	Kutweka	Pandisha bendera au tanga juu ya mlingoti	**Matumizi:** Tukianza kutweka hamtaweza kutufika. **Maana:** Kuanza kwa safari ya matumaini ya madaraka/ uongozi.
3	Fyata	Pitisha na kubana kitu katikati ya mapaja	Matumizi: Viongozi wa CCM waliufyata walipofika Dodoma. Maana: Kunyamaza.
4	Choma	Unguza kwa moto kwa lengo la kuteketeza kitu	Matumizi: Choma CCM. Maana: Ondoa CCM madarakani.
5	Simba	Mnyama mkubwa mwenye nguvu ya jamii ya paka wa jamii ya wanaokula nyama.	Matumizi: Tunataka kiongozi wa Zanzibar samba wa nyika. Maana: Kiongozi shupavu
6	Mbungo	Mti unaotambaa juu ya vichaka ambao huzaa matunda makubwa kama chungwa yenye kokwa zilizozungukwa na nyama ambayo hufyonzwa na mlaji	**Matumizi:** Muheshimiwa Jussa mbungo. **Maana:** Kiongozi shupavu asiyekubali kushindwa.
7	Fagilia	Ondoa uchafu kwenye ardhi au sakafu kwa ufagio	**Matumizi:** Fagilia CUF. **Maana:** Shangiria
8	Palilia	Ondoa magugu kwenye shamba la mazao kwa jembe au kung'oa kwa mkono	**Matumizi:** Ng'oa CCM palilia UKAWA. **Maana:** Achia madaraka kwa vyama vya upinzani.
9	Muhogo	Mzizi wa muhogo uliokomaa ambao hupikwa na kuliwa au humenywa maganda na kukaushwa ukawa makopa	**Matumizi:** Tumechoka kula mihogo tule majimbi. **Maana**:Chama kigumu kisichatabirika
10	Majimbi	Kiazi chenye rangi ya zambarau ambacho huliwa kama chakula	**Matumizi:** Tumechoka kula mihogo tule majimbi. **Maana:**Chama muafaka na maridhia chenye kuwasikiliza wanachama wake, CUF.

11	Mashine	Chombo kinachosaidia kuendesha kitu chengine	**Matumizi:** Muheshimiwa Mazrui ni mashine. **Maana:** Muheshimiwa Mazrui ni mchapakazi.
12	Kamanda	Mtu mwenye cheo fulani jeshini.	**Matumizi:** Mama Janet kweli wewe ni Kamanda. **Maana:** Kiongozi shupavu

Aidha msamiati "choma" wenye maana ya unguza kwa moto kwa lengo la kuteketeza kitu uliibua maana mpya na kuwa kuondosha chama tawala madarakani maana ambayo inashabihiana naya msamiati kuzika. Vilevile msamiati "mbungo" wenye maana ya mti unaotambaa juu ya vichaka ambao huzaa matunda makubwa kama chungwa yenye kokwa zilizozungukwa na nyama ambayo hufyonzwa na mlaji umebadilika maana katika muktadha wa kisiasa na kuwa kiongozi shupavu maana ambayo inashabihiana nay a msamiati " simba" "mashine" na "kamanda" iliyojitokeza katika hotuba hiyo ya jimbo la Mpendae.

Halikadhalika msamiati "fagilia" wenye maana ya ondoa uchafu kwenye ardhi au sakafu kwa ufagio umebadilika maana katika muktadha huo wa kisiasa na kuwa shangiria maana ambayo inafanana nay a msamiati "palilia". Aidha msamiati muhogo pia uliibua maana mpya ambapo maana yake ya awali ilikuwa mzizi wa muhogo uliokomaa ambao hupikwa na kuliwa au humenywa maganda na kukaushwa ukawa makopa na kuwa chama kigumu kisichatabirika CCM na maana hiyo ni kinyume cha msamiati "magimbi" ambayo ni chama maridhia CUF.

4.2.5 Msamiati Katika Hotuba ya Jimbo la Kiembe Samaki CCM

Msamiati huu uliobadilika maana yake katika muktadha wakisiasa umepatikana katika hotuba ya CCM kutoka jimbo la Kiembe Samaki.Maana asili ya msamiati imepatikana katika kamusi ya Karne ya 21 (2013) na pia katika kamusi ya BAKITA

(2015). Halikadhalika maana mpya katika muktadha wa kisiasa ni kwa mujibu ilivyotumika katika hotuba hii.

Jedwali Na. 4.3: Msamiati Katika Hotuba ya Jimbo la Kiembe Samaki CCM

Na.	Msamiati	Maana katika muktadha asili	Maana mpya katika muktadha wa kisiasa
1	Kunde	Aina ya maharagwe madogo yenye rangi ya kahawia na yaliyofanana na mbaazi	**Matumizi:** Kama hukushinda mikundeni utashinda michokooni. **Maana:** Wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi.
2	Chooko	Aina ya nafaka ndogo kama punje ya mtama yenye rangi ya kijani	**Matumizi:** Kama hukushinda mikundeni utashinda michokooni. **Maana**:Wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi.
3	Tawi	Sehemu ya mti iliyochipuka kutoka kwenye shina la mti ambayo huwa na majani na inayozaa matunda.	**Matumizi**: Masanduku ya kura yamefichwa kwenye matawi. **Maana:** Ofisi za chama
4	Mahututi	Kukaribia kufa.	**Matumizi:** CCM mahututi sasa hivi. **Maana:** Kukaribia mwisho wa madaraka.
5	Chumvi	Madini meupe yanayotumiwa kwa kutiwa ndani ya chakula ili kukipa chakula hicho ladha ya ukaliukali.	Matumizi: Mimi ndie chumvi kama hawajanitaja mkutano wao haunogi. **Maana:** Mimi ndie ninaeufanya mkutano uvutie.

Matokeo katika Jedwali na4.3 yanaonyesha kuwa msamiati ambao umeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa kutoka katika hotuba ya kampeni za uchaguzi jimbo la Kiembesamaki. Msamiati "kunde" wenye maana ya aina ya maharagwe madogo yenye rangi ya kahawia na yaliyofanana na mbaazi katika muktadha wa kilimo umebadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi. Aidha msamiati "chooko" wenye maana ya aina ya nafaka ndogo kama punje ya mtama yenye rangi ya kijani katika muktadha wa kilimo umebadilika maana yake na kuwa wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi. Halikadhalika msamiati "chumvi" wenye maana madini meupe yanayotumiwa kwa

kutiwa ndani ya chakula ili kukipa chakula hicho ladha ya ukaliukalia katika muktadha wa upishi umebadilika maana yake na kuwa kuvutia katika muktadha wa kisiasa.

4.2.6 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni Mnazimmoja CCM

Msamiati umepatikana katika hotuba mkutano uliofanyika Mnazi mmoja, maana ya asili ni kwa mujibu wa kamusi ya Karne ya 21(2013) na pia kamusi ya BAKITA (2015). Halikadhalika maana mpya katika muktadha wa kisiasa ni kwa mujibu ilivyotumika katika hotuba hii.

Jedwali Na. 4.4: Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni Mnazimmoja CCM

Na.	Msamiati	Maana katika muktadha asili	Maana mpya katika muktadha wa kisiasa
1	Fisadi	Mtu mwenye tabia ya uchonganishi na kuharibu maisha ya watu.	**Matumizi:** Magufuli na Lowasa nani fisadi. **Maana:** Mbadhirifu wa mali ya umma.
2	Tingatinga	Kifaa maalum kinachotumika kuchimbia ardhi au kuchota udongo agh. Wakati wa kutengeneza barabara.	**Matumizi:** Liruhusini tingatinga liende likatinge Ikulu. **Maana:** Kiongozi mwenye nguvu kiutendaji.
3	Tema	Kitendo cha kutoa kitu kinywani na kukirusha nje kwa ulimi.	**Matumizi:** Ndio maana tulimtema katika uchaguzi. **Maana:** Kuondosha jina mgombea katika uchaguzi.
4	Mahututi	Kukaribia kufa.	**Matumizi:** CCM mahututi sasa hivi. **Maana:** Kukaribia mwisho wa madaraka.
5	Nguruma	Toa sauti kubwa agh.yenye kishindo kinachofanana na radi, lori au gari kubwa au samba.	**Matumizi:** Nguruma simba mtoto wapinzani wasikie **Maana:** Kuhutubia wanachama.
6	Wembe	Kifaa kidogo cha metali chenye makali pande zote mbili kilicho bapa na hutumiwa katika shughuli za tiba, ushonaji na unyoaji.	**Matumizi:** Wembe kushinda ule, ushindi. **Maana:** Ushindi kama kawaida
7	Chuja	Tenganisha kitu cha majimaji na kitu chengine kisicho cha majimaji kwa kutumia chujio.	**Matumizi:** Mafisadi wameshachunjwa katika CCM. **Maana:** Kuondolewa kwa viongozi wasio waadilifu kwenye CCM.
8	Chemka	1) Fanya kitu cha majimaji kutokota. 2) Kasirika	**Matumizi:** UKAWA wamechemka kumsimamisha Lowasa.

			Maana: Wamefeli
9	Kaanga	Pika chakula k.m. nyama kwenye kikaango kwa mafuta yanayochemka.	**Matumizi:** Wamejikaanga wenyewe **Maana :** Wamejimaliza
10	Iva	Pikika vyema kwa chakula na kuwa tayari kwa kuliwa	**Matumizi**: Mgombea wetu wa Udiwani ameiva. **Maana**: Mgombea aliyepevuka kisiasa.

Matokeo katika Jedwali 4.4 yanaonyesha kuwa baadhi ya msamiati ambao umetumiwa katika hotuba za kampeni katika jimbo la Kikwajuni umeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa. Msamiati "fisadi" wenye maana ya asili mtu mwenye tabia ya uchonganishi na kuharibu maisha ya watu katika muktadha wa mtaani umebadilika maana katika muktadha wa kisiasa na kuwa kiongozi mbadhirifu wa mali ya umma.Halikadhalika msamiati "tingatinga" wenye maana ya kifaa maalum kinachotumika kuchimbia ardhi au kuchota udongo agh.wakati wa kutengeneza barabara katika muktadha wa ujenzi umebadilika maana na kuwa kiongozi shupavu wa chama tawala katika muktadha wa kisiasa.Aidha "tema" wenye maana ya kitendo cha kutoa kitu kinywani na kukirusha nje kwa ulimi umebadilika maana na kuwa kuondosha jina la mgombea katika uchaguzi katika muktadha wa kisiasa ambapo maana hiyo inashabihiana na msamiati "chuja". Vilevile msamiati mahututi wenye maana ya kukaribia kufa katika muktadha wa msibani umebadilika maana yake na kuwa kukaribia mwisho wa madaraka katika muktadha wa kisiasa.

Msamiati wembe wenye maana ya kifaa kidogo cha metali chenye makali pande zote mbili kilicho bapa na hutumiwa katika shughuli za tiba, ushonaji na unyoaji katika muktadha wa tiba umebadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa ushindi. Halikadhalika msamiati chemka wenye maana ya fanya kitu cha majimaji kutokota kwenye muktadha wa kisiasa na vilevile msamiati "kaanga" wenye maana ya

pika chakula k.m. nyama kwenye kikaango kwa mafuta yanayochemka umepata maana mpya na kujimaliza katika muktadha wa kisiasa. Halikadhalika msamiati “iva” wenye maana ya pikika vyema kwa chakula na kuwa tayari kwa kuliwa umepata maana mpya na kuwa kupevuka katika muktadha wa kisiasa.

4.2.7 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni UKAWA Malindi

Msamiati huu ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa umepatikana katika hotuba ya ufungaji wa kampeni UKAWA katika jimbo la Malindi.Maana asili ya msamiati huu imepatikana katika kamusi ya karne ya 21(2013) na pia kamuasi ya BAKITA (2015).Aidha, maana mpya ya msamiati ni kwa mujibu ilivyotumika katika hotuba kama inavyoonekana katika kiambatanisho na 7.

Matokeo katika kambatanisho na7 yanaonyesha kuwa baadhi ya msamiati ambao umetumika katika hotuba ya kampeni ya uchaguzi jimbo la Malindi UKAWA umebadilika maana yake ya awali na kupata maana mpya katika muktadha wa kisiasa. Msamiati “ng’oa” wenye maana ya toa mmea kutoka ardhini na mizizi yake au kitu kilichopigiliwa na misumari katika muktadha wa kilimoni na kuwa kuondoa chama tawala madarakani, katika muktadha wa kisiasa. Aidha msamiati “punda” wenye maana ya mnyama wa nyumbani mwenye umbo kama la farasi mdogo mwenye ngozi ya rangi ya kijivu au nyeupe na masikio marefu anayetumiwa kwa kazi umebadilika maana yake na wafuasi wa CCM katika muktadha wa kisiasa.

Vilevile msamiati “hitima” umepata maana ya mwisho, “chai” kuwa rushwa na hata “mrithi” kuwa na maana ya kutopata kitu. Msamiati “mwamba” na “jemedari” ulipata maana ya viongozi makini wa upinzani ambapo ni kinyume na msamiati “jogoo” na

“mbabe” kuwa viongozi wa chama tawala wanaoonea wenzao wa vyama vya upinzani. Aidha msamiati “silaha” wenye maana ya kitu chochote k.m.rungu, kisu, bunduki, mkuki n.k. katika muktadha wa ulinzi na kuwa kadi ya kupigia kura katika muktadha wa kisiasa maana ambayo inashabihiana na msamiati “mkwaju”

4.3 Mwelekeo wa Kisemantiki wa Msamiati Uliobadilika Maana katika Muktadha wa Kisiasa

Kulingana na Malymakjaer (1991) mabadiliko ya maana hutokea kwa lugha zote duniani. Kiswahili kama zilivyo lugha pia kinafuata kanuni hizo za mabadiliko ya maana ambazo tutazifafanua kama zilivyojitokeza katika msamiati uliopatikana katika hotuba za kampeni za uchaguzi. Baadhi ya msamiati uliotumika katika hotuba za kampeni umebadilika maana kwa kufuata kanuni zifuatazo:

(i) Upanukaji wa maana

(ii) Ufinyizi wa maana

(iii) Uimarikaji wa maana

(iv) Udhalilikaji wa maana

(v) Uhamishaji wa maana

4.3.1 Upanuzi wa Maana

Upanuzi wa maana hutokea pale maana ya msamiati hubadilika na kuwa pana kuliko ile ya asili (Krsten, 1991). Fromkin (1974) anasema kuwa maana ya msamiati hupanuka pale inapopata maana zaidi ya ile ya awali.Hotuba za mikutano ya kampeni za uchaguzi mkuu wa mwaka 2015 zimetoa msamiati ambao umeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa.Hivyo msamiati ufuatao umefuata kanuni hii ya upanuzi wa maana kama inavyojionyesha katika jedwali na 8.

Matokeo katika jedwali na 4.5 yanaonesha namna msamiati uliobadilika maana kutoka katika hotuba namna ulivyopanuka maana yake. Msamiati jembe ambao ni kifaa cha kulimia imepanuka maana yake na kuwa kiongozi ambapo maana hiyo pia imejitokeza kwa msamiati samba, bomba, tingatinga, mashine, shoka na mbungo.

Jedwali Na. 4.5 Upanuzi wa Maana

Na	Msamiati	Maana ya asili ya msamiati	Maana iliyopanuka
1	Jembe	Zana iliyotengenezwa kwa chuma inayotumika kuchimbia ardhi.	Kiongozi makini mwenye nguvu kisiasa.
2	Twanga	Titiga kitu k.m. mahindi, mpunga, wimbi au mawele katika kinu kwa kutumia mchi ili kutoa maganda katika punje au kupata unga.	Kupiga.
3	Winda	Fukuza au andama mnyama kwa lengo la kumkamata au kumwua ili kujifurahisha au kwa ajili ya chakula.	KufatiIia
4	Noa	Tia makali kitu k.m kisu panga jembe n.k.	Mafunzo
5	Simba	Mnyama mkubwa mwenye nguvu ya jamii ya paka wa jamii ya wanaokula nyama.	Kiongozi mwenye nguvu.
6	Nguruma	Toa sauti kubwa agh.yenye kishindo kinachofanana na radi, lori au gari kubwa au samba.	Kuhutubia wanachama.
7	Jahazi	Chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi	Nchi yenye matumaini.
8	Jihadi	Vita maalum wanavyopigana waumini wa kiislamu kupigania dini yao	Ushindi
9	Kuvua	Tega au nasa samaki kutoka majini kwa kutumia mitego mbalimbali k.m ndoana na chambo, dema uzio, wavu n.k.	Kutafuta wanachama kwenye ngome ya upinzani.
10	Jiko	Jengo, chumba au sehemu maalum ya kupikia.	Chama kinachobeba kila aina ya wanachama k.m. mafisadi, washirikina n.k.
11	Bomba	Kifaa cha kupulizia wadudu dawa ya majimaji	Kiongozi anayependwa na watu.
12	Koroga	Changanya vitu vya majimaji kwa kuzungusha kitu k.m. mti, mwiko au kijiko	Shangilia.
13	Shambuli a	Fanya vurugu zinazokusudia kumuumiza mtu au kuharibu eneo fulani.	Kutoa maneno makali ya kashfa.
14	Tingating a	Kifaa maalum kinachotumika kuchimbia ardhi au kuchota udongo agh. Wakati wa kutengeneza barabara.	Kiongozi mwenye nguvu kiutendaji.
15	Chumvi	Madini meupe yanayotumiwa kwa kutiwa ndani ya chakula ili kukipa chakula hicho ladha ya ukaliukali.	Kuvutia.
16	Mashine	Chombo kinachosaidia kuendesha kitu chengine	Mchapakazi.
17	Majimbi	Kiazi chenye rangi ya zambarau ambacho huliwa kama chakula	Chama muafaka na maridhia chenye kuwasikiliza wanachama wake, CUF.
18	Shoka	Zana ya chuma yenye mpini inayotumika kukatia vigogo na kuchanjia vitu.	Kiongozi asiyeyumbishwa.
19	Mbungo	Mti unaotambaa juu ya vichaka ambao huzaa matunda makubwa kama chungwa yenye	Kiongozi shupavu asiyekubali kushindwa.

		kokwa zilizozungukwa na nyama ambayo hufyonzwa na mlaji	
20	Kaanga	Pika chakula k.m. nyama kwenye kikaango kwa mafuta yanayochemka.	Kujimaliza
21	Pandikizwa	Kitendo cha kuondoa mche pahala ulipo na kuuatika sehemu nyingine.	Kuweka kitu kisichohitajika.
22	Kizaazaa	Fujo kubwa inayowafanya watu wasisikizane; vurumai.	Kupata tafrani ya nafsi.
23	Mbabe	Mtu mjanja, mwerevu na mwenye nguvu.	Udikteta wa Dr. utamalizia The Hague.

Halikadhalika msamiati ambao awali ulikuwa na maana ya kutitiga imepanuka maana yake na kupiga mtu au kikundi cha watu.Aidha msamiati jahazi imepanuka maana yakena kuwa nchi yenye matumaini ya maendeleo.Msamiati nguruma pia umepenuka maana yake na kuwa kuhutubia wanachama.Vilevile msamiati noa umepanuka maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa kutoa mafunzo. Msamiati winda ulipanuka maana yake hivyo na kuwa kufatilia.Maana pia ilipanuka kwa msamiati jiko kuwa chama tawala CCM ambacho ndicho chama chenye kila aina ya watu wabaya na wema ambapo pia maana ya chama imejitokeza kwa msamiati majimbi uliopanuka maana yake na kuwa chama kizuri kisichokuwa na hil chafu.Vilevile msamiati koroga ulipanuka maana yake na kuwa kushangiria, shambulia kuwa toa maneno machafu ya kashfa na vilevile chumvi kupanuka maana na kuwa kuvutia.

4.3.2 Ufinyizi wa Maana

Ufinyizi wa maana ni mfanyiko ambao husababisha kubanika kwa maana ya msamiati (Anttila, 1972). Maana ya msingi ya msamiati huchukuliwa na nyengine zikaachwa. Aidha, maana ya jumla hupotea na kurejelea zile maana zilizo bayana zaidi kuliko za zamani. Fasold (2006) anasema kwamba ufinyizi maana hubainika pale kunapotokezea upungufu wa maana. Malmkjaer (1991) anasema kuwa ni mabadiliko ambapo maana jumuifu huanza kurejelea maana katika muktadha maalum.

Matokeo katika jedwalina 4.6 yanaonyesha kuwa msamiati chemka ambao una maana ya fanya kitu cha majimaji kutokota katika muktadha wa upishini na vilevile kuwa na maana ya kukasirika katika muktadha wa nyumbani umefinyika maana yake na kuwa kufeli katika muktadha wa kisiasa.

Jedwali Na. 4.6: Ufinyizi wa Maana

Na	Msamiati	Maana ya asili ya msamiati	Maana iliyofinyika
1	Chemka	1) Fanya kitu cha majimaji kutokota. 2) Kasirika	Kufeli
2	Iva	Pikika vyema kwa chakula na kuwa tayari kwa kuliwa	Pevuka kisiasa.
3	Chuja	Tenganisha kitu cha majimaji na kitu chengine kisicho cha majimaji kwa kutumia chujio.	Kuondolewa kwa viongozi wasio waadilifu kwenye CCM.
4	Tema	Kitendo cha kutoa kitu kinywani na kukirusha nje kwa ulimi.	Kuondosha jina la mgombea katika uchaguzi.
5	Chambua	Kitendo cha kupambanua sehemu mbalimbali za kitu.	Shambulia kwa maneno makali

Aidha msamiati iva wenye maana ya pikika vyema kwa chakula na kuwa tayari kwa kuliwa katika muktadha wa upishini na pia kuwa na maana badilika rangi ya uso katika muktadha wa nyumbani umefinyika maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa kuwa tayari yaani kupevuka katika muktadha wa kisiasa. Halikadhalika msamiati chuja wenye maana ya tenganisha kitu cha majimaji na kitu chengine kisicho cha majimaji kwa kutumia chujio katika muktadha wa upishini vilevile kuwa na maana ya ondoa takataka kutoka kwenye kitu cha majimaji imefinyika maana yake na kuwa kuondolewa au kuachwa kwa viongozi wasio waadilifu katika chama.Msamiati tema wenye maana ya kitendo cha kutoa kitu kinywani na kukirusha nje kwa ulimi na vilevile kuwa na maana ya kata kiti k.m kuni kwa shoka au paka katika muktadha wa msituni umefinyika maana yake na kuwa kuondosha jina la

mgombea katika uchaguzi katika muktadha wa kisiasa.Vilevile msamiati chambua wenye maana ya kitendo cha kupambanua sehemu mbalimbali za kitukatika muktadha wa upishini na vilevile kuwa na maana ya fanya uhakiki wa maandishi baada ya kuyasoma kwa makini katika muktadha wa chuoni umefinyika maana yake na kuwa shambulia kwa maneno makali katika muktadha wa kisiasa.

4.3.3 Uhamishajiwa Maana

Uhamishajiwa maana hutokea pale msamiati unapobadilika na kupata maana iliyo kinyume na ile ya awali (Lehman 1962, Anttile 1972, Malmkjaer, 1991). Katika mchakato msamiati inayohusika hupoteza maana yake ya awali na kuanza kutumia ile mpya. Zifuatazo ni baadhi ya njia ambazo hubainisha usogezi maana

(i) Sitiari

(ii) Metonimi

(iii) Sinedochi

4.3.3.1 Sitiari

Sitiari hurejelea matumizi ya neno ambapo maana yake hutumiwa kurejelea maana fiche.Anttila (1972) anafafanua sitiari kama uhusiano wa kimaana kwa mujibu wa matumizi yake baina ya dhana mbili. Hutumiwa kusogeza maana ya vitu viwili vyenye ufanano.Msamiati unaosogezwa maana huwa na ufanano wa umbo au tabia na kitu awali kilichorejelewa na msamiati. Mbinu hii hutumiwa na sarufi lugha kuelezea dhana mbalimbali. Katika utafiti huu sitiari imetumika kama inavyoonekana katika kiambatanisho na 9.

Matokeo katika kiambatanisho na 9 yanaonesha kuwa msamiati “chewa” wenye maana ya samaki mweusi mwenye mabaka na kinywa kipana katika hotuba msamiati huo umetumiwa kumaanisha kuropokwa maneno ya uongo ambayo maana hiyo imefanana na mdomo wa chewa.Halikadhalika msamiati “bunju” wenye maana ya samaki ambaye ana tabia ya kujivimbisha na huwa na sumu kali ambayo huondolewa kwa kusafishwa vizuri katika muktadha wa uvuvini umesogezwa maana yake na kuwa wafuasi wa chama tawala maana ambayo imeakisi tabia na hulika za wafuasi hao kwa mujibu wa watafitiwa. Vilevile msamiati “mzinga” wenye maana ya zana ya kivita inayotumika kupiga risasi masafa marefu katika muktadha wa ulinzini umesogezwa maana yake na kuwa kiongozi mwenye mwenye busara katika muktadha wa kisiasa maana ambayo imeakisi muundo na tabia za msamiati huo.Aidha, msamiati “mwamba” wenye maana ya mtu wa miraba minne; mwenye nguvu katika muktadha wa ulinzini umesogezwa maana yake na kuwa kiongozi wa maisha anayependwa na watu maana ambayo ni kinyume ya msamiati “jogoo” na “papa” kuwa ni kiongozi mwenye kuonea watu katika muktadha wa kisiasa.Vilevile msamiati “zimwi” wenye maana ya kiumbe dhahania anayesemekana kuwa na madhara na hutumika katika uhusika wa hadithi nyingi za ngano katika muktadha wa msituni, maana hiyo imesogezwa na kuwa wanachama na viongozi wa chama tawala katika muktadha wa kisiasa maana ambayo inashabihiana naya msamiati punda.Msamiati “dude” wenye maana ya kiumbe chenye umbo kubwa la kushangaza katika muktadha wa msituni maana hiyo imesogezwa na kuwa chama tawala cha CCM katika muktadha wa kisiasa.Vilevile msamiati “kiboko” wenye maana ya mnyama mkubwa mwenye ngozi nene isiyo na manyoya, miguu mifupi, kichwa na mdomo mpana anayepatikana karibu na katika mito, maziwa mwenye asili ya Afrika na mwenye uwezo wa kubaki

majini muda mrefu katika muktadha wa msituni umesogezwa maana yake na kuwa kiongozi katika muktadha wa kisiasa maana ambayo inashabihiana na ya msamiati jemedari, kamanda,mwamba na bomba.Msamiati “kuelea”na kutweka pia imesogezwa maana yake na kuwa safari yenye amani na matumaini maana ambayo inakaribiana naya msamiati shwari katika muktadha wa kisiasa.Halikadhalika msamiati “fagilia”na wembe pia maana yake imesogezwa na kuwa kushangiria ushindi. Msamiati palilia pia imesogezwa maana yake na kuwa achia madaraka maana ambayo inakaribiana nay a msamiati bondo kuwa nje ya madaraka katika muktadha wa kisiasa.Msamiati “kaa” wenye maana ya kipande cha mti kilichoungua kikawa cheusi na kuzimika, kipande cha mti kinachoteketea kwa moto umesogezwa maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa kutoshikika. Halikadhalika msamiati “bomu” wenye maana ya silaha ambayo imetengenezwa kutoa milipuko na husababisha uharibifu mkubwa sana umesogezwa maana yake na kuwa ubaya katika muktadha wa kisiasa maana ambayo inakaribiana naya msamiati kombora ambayo ni kusema maneno mabaya yanayoumiza moyo.Msamiati “mkwaju” umesogezwa maana yake na kuwa kuteketeza maana ambayo inashabihiana naya msamiati kwata ambayo ni kuadhibu.Vilevile msamiati “chai” imesogezwa maana yake na kuwa rushwa na paia msamiati tawi umekuwa ofisi za chama.

4.3.3.2 Metonimi

Huu ni uhusiano unaodhihirisha uhusiano wa kukaribiana kimaana. Dhana itumiwayo kuelezea mabadiliko ya maana ya neno ili kuihusisha na maana zingine ambazo hazikuwepo awali. Dhana pana ya lugha huwakilisha dhana finyu

(Lehman,1962,Anttila,1972, na Bynon,1977).Dhana zinaweza kukaribiana kimaana lakini ziwe tofauti.

Matokeo katika Jedwali na 4.7 yanaonyesha kuwa msamiati moto wenye maana ya mwako wa kiunguacho umebadilika maana yake katika muktadha wa kisiasa na kuwa shangiria, ni dhana ambayo inaonyesha ukaribiano na msamiati huo.Halikadhalika msamiati choma vilevile umebadilika maana yake na kuwa ondoa CCM madarakani dhana ambayo inaonyesha ukaribu wa maana na maana ya awali.

Jedwali Na. 4.7: Metonimi

Na	Msamiati	Maana ya asili ya msamiati	Maana iliyofinyika
1	Moto	Mwako wa kiunguacho	Shangilia
2	Choma	Unguza kwa moto kwa lengo la kuteketeza kitu	Ondoa CCM madarakani.
3	Hitima	Kisomo cha Kurani anachosomewa marehemu siku chache baada ya kufa	Mwisho wa utawala.
4	Silaha	Kitu chochote k.m. rungu, kisu,bunduki, mkuki n.k.	Kitambulisho cha mpiga kura.
5	Kunde	Aina ya maharagwe madogo yenye rangi ya kahawia na yaliyofanana na mbaazi	Wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi.
6	Chooko	Aina ya nafaka ndogo kama punje ya mtama yenye rangi ya kijani	Wakati au mahali pasipokuwa na pingamizi.
7	Mrithi	Mtu mwenye haki kisheria kuchukua mali za aliyekufa	Kutopata kitu

Vilevile msamiati hitima wenye maana ya kisomo cha Kurani anachosomewa marehemu siku chache baada ya kufa katika muktadha wa msibani umebadilika maana yake na kuwa mwisho wa kuwepo madarakani maana ambayo inakaribiana na hiyo awali katika muktadha wa kisiasa.Msamiati silaha wenye maana ya kitu chochote k.m rungu, kisu, bunduki, mkuki n.k katika muktadha wa ulinzini umebadilika maana yake kuwa kitambulishao cha kupigia kura katika muktadha kisiasa dhana ambayo inashabihiana na hiyo ya awali kwani kitambulisho na sawa na silaha.Msamiati kunde na chooko pia umebadilika maana yake na kuwa wakati na mrithi kuwa kutopata kitu.

4.3.3.3 Sinedochi

Hii ni mojawapo ya sehemu ya metonimu. Tofauti ni kuwa sehemu ndogo yake hutumiwa kuwakilisha ile sehemu nzima. Dhana ya maana finyu hutumika kuwakilisha ile pana.Maana asili katika jedwali imepatikana katika Kamusi ya karne ya 21(2013) na BAKITA (2015). Aidha maana ilisogezwa ni kwa mujibu wa hotuba.

Jedwali Na. 4.8: Sinedochi

Na	Msamiati	Maana ya asili	Maana iliyosogezwa
1	Tanga	Kitambaa kikubwa kilichopo katika mlingoti mrefu wa chombo cha majini kama jahazi na mashua kinachotumika kukusanya upepo uanaosaidia kukisukuma mbele chombo hicho.	Uongozi kukosa mwelekeo makini.
2	Jahazi	Chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi	Nchi yenye matumaini.
3	Kombe	Mnyama wa maji chumvi jamii ya chaza aliye na gamba gumu na anayependa kukaa kwenye jabali	Kuwa safi kwa furaha
4	Kuzika	Ingiza kitu maiti au mzoga ndani ya shimo au kaburi na kufukia	Kukiua chama cha upinzani.

Matokeo katika jedwali na 4.8 yanaonyesha kuwa msamiati tanga wenye maana ya chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi katika muktadha wa uvuvini imesogezwa na kurejelea uongozi maana kwani tanga ndio hutoa mwelekeo wa safari katika chombo.Halikadhalika msamiati jahazi wenye maana ya chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi katika muktadha wa uvuvini maana yake imesogezwa na kuwa nchi maana ambayo inarejelea uhalisia kwamba nchi ikiendeshwa vizuri safari itaendelea na ikiendeshwa vibaya basi tutazama kama jahazi. Vilevile msamiati kombe mnyama

wa maji chumvi jamii ya chaza aliye na gamba gumu na anayependa kukaa kwenye jabali katika muktadha wa uvuvini umekuwa kusafika kwa maji kidogo na vilevile msamiati kuzika kuwa kuondosha chama katika madaraka.

4.3.4 Kuimarika kwa Maana

Kuimarika kwa maana hutokea pale msamiati hubadilika kutoka maana hasi hadi maana chanya miongoni mwa watumiaji. Katika mabadiliko haya msamiatihuimarika na kupata ukubalifu mkubwa katika jamii kuliko ulivyokuwa awali. Aidha, msamiati huimarika wakati inabadilika maana yake kutoka lugha mwiko hadi lugha inayokubalika katika mazingira yote (Lehmann,1962, Attila,1972 na Bynon, 1977). Uimarikaji huu hutokana na ukuaji wa lugha ambapo lugha huweza kupokea msamiati mpya hasa kwa sababu ya istilahi mpya kiteknolojia na pia athari za lugha nyengine na misimu.

Jedwali : Na 4.12: Kuimarika kwa Maana

Na	Msamiati	Maana asili	Maana iliyoimarika
1	Fisadi	Mtu mwenye tabia ya uchonganishi na kuharibu maisha ya watu.	Mbadhirifu wa mali ya umma.
2	Fyata	Pitisha na kubana kitu katikati ya mapaja	Kunyamaza.

Katika mfano wa kwanza msamiati fisadi ambapo awali ulikuwa na maana ya mtu mwenye tabia ya uchonganishi na kuharibu maisha ya watu umeimarika maana yake na kuwa mbadhirifu wa mali ya umma,msamiati huu umeimarika wakati unabadilisha maana yake kutoka lugha mwiko hadi lugha inayokubalika katika mazingira yote.

Aidha msamiati fyata ambao una maana ya pitishana kubana kitu katikati ya mapaja umeimarika maana yake wakati unabadilisha maana yake kutoka lugha mwiko hadi inayokubalika katika mazingira yote.

4.3.5 Udhalilikaji wa Maana

Neno hubadilika kutoka maana chanya hadi maana hasi katika matumizi yake (Crystal,1987). Msamiati hubadilika na kuanza kuhusishwa na masuala duni na hivyo kupunguza ukubalikaji wake katika jamii.

Jedwali Na 4.13: Udhalilikaji wa Maana

Na	Msamiati	Maana asili	Udhalilikaji wa maana
1	Janjawiri	Askari wa Kisomali wanaotesa watu (ty)	Askari wa CCM
2	Muhogo	Mzizi wa muhogo uliokomaa ambao hupikwa na kuliwa au humenywa maganda na kukaushwa ukawa makopa	Chama kigumu kisichotabirika
3	Ukiwa	Huzuni au upweke anaokuwa nao mtu kutokana na kufiwa	Kuwepo kwa sintofahamu katika umoja wa muungano wa vyama vya upinzani.
4	Maiti	Mtu aliyepoteza maisha	Mgombea asie na afya nzuri.
5	Kaburi	Shimo lenye vipimo maalum lililochimbwa kuzikia maiti.	Kushugulikia mambo yaliyopita.
6	Mlingoti	Nguzo inayokuwa ndani ya chombo cha majini kwa ajili ya kutundikia bendera au kupandishia tanga.	Mtu asiyekuwa na thamani.

Msamiati janjawiri una maana ya askari umedhalilika maana na kuanza kurejelea wale askari wanaowapiga watu kipindi cha uchaguzi. Hivi sasa hakuna anayetaka kurejelewa kwa jina hilo kwani anaonekana ni mkandamizaji katika muktadha wa kisiasa. Aidha msamiati muhogo pia umedhalilika maana yake ya awali katika muktadha wa kisiasa na kuwa chama kisichopendwa na wapinzani. Msamiati ukiwa

pia umedhalilika maana yake kwa kurejelea muungano wa vyama ambavyo havikufanya uzuri katika uchaguzi mkuu wa Tanzania. Vilevile msamiati maiti pia umedhalilika maana yake kwa kumrejelea kiongozi wa kambi ya upinzani na pia msamiati kaburi kudhalilika maana yake kwa kukumbusha mambo ambayo yamekwisha kupita.

4.3.2 Uchambuzi wa Kiidadi wa Mwelekeo wa Kisemantiki

Mwelekeo wa kisemantiki wa msamiati wa kisiasa kiidadi ulikuwa na utamalaki tofauti kama inavyoainishwa na chati Na 4.2.

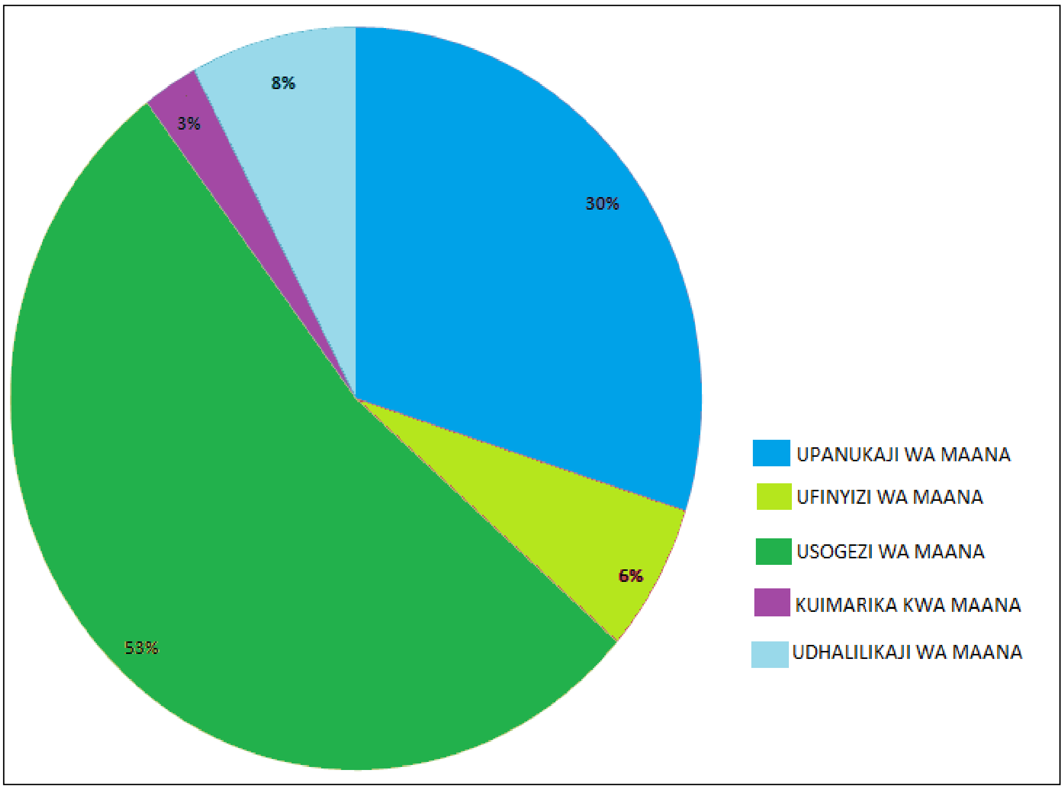

Chati Na. 4.2: Mabadiliko ya Kisemantiki ya Msamiati Uliobadilika Maana katika Muktadha wa Kisiasa

Mabadiliko ya kisemantiki yanaonyesha kuwa usogezi wa maana umetokea kwa kiwango kikubwa cha asilimia 53.Hii inajumuisha matumizi ya sitiari, metonimi pamoja sinedochi katika hotuba. Idadi hii kubwa ya usogezi wa maana imedhihirisha namna gani watoaji wa hotuba wanavyoweza kutumia sitiari kuweza kuficha ukali wa maneno, metonimi kuweza kuifanya maana ikaribiane na kile kilicholengwa na msamiati na vilevile sinedochi kutumia sehemu ndogo ya msamiati kuwakilisha sehemu kubwa ya neno.Halikadhalika upanukaji wa maana umepata msamiati kwa asilimia 30 ambapo ni kiwango kikubwa kuliko ufinyizi wa maana uliopata asilimia 6. Vilevile udhalilikaji wa maana ulipata asilimia 8 na mwisho kabisa ni uimarikaji wa maana uliopata asilimia 3.

4.4 Kuchunguza Ukubalikaji waMaana Mpya ya Msamiati katika Jamii Baada ya Uchaguzi Kwisha

Madhumuni ya pili ya utafiti yalikuwa ni kuchunguza kwa kina ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati baada ya uchaguzi kwisha. Watafitiwa kupitia mbinu na zana mbalimbali za katika utafiti huu, walifafanua namna ambavyo msamiati ulioibua maana mpya jinsi unavyokubalika katika jamii na pia kutaja mahali au sehemu ambayo walisikia msamiati huo wenye maana mpya katika muktadha kisiasa ulitumika.

Kati ya watafitiwa70 sawa na asilimia 82.35 kati ya watafitiwa wote 85 walisema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa unakubalika katika jamii. Aidha watafitiwa hao pia walieleza sehemu ambazo walisikia msamiati huo ukitumika baada ya uchaguzi kwisha kumaanisha maana mpya katika muktadha wa kisiasa kama inavyojionesha hapa chini:

4.4.1 Vyombo vya Habari

Kwa upande wavyombo vya habari watafitiwa11 kati ya 85 waliohojiwa sawa na asilimia 12.94 wameeleza kuwa msamiati ulioibua maana mpya wamesikia ukitumika katika vyombo vya habari. Watafitiwa9 sawa na asilimia 10.58 walisikia msamiati huo ukitumika katika redio. Halikadhalika mtafitiwa 1 sawa na asilimia 1.1alisema msamiati huo aliuona ukitumika katika magazeti na mtafitiwa 1 sawa na asilimia 1.1 aliusikia katika redio.

4.4.2 Mtaani, Maskani za Chama na Mikutanoni

Kati ya watafitiwa 85, watafitiwa 42 sawa na asilimia 49.41 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya wameusikia ukitumika mtaani, vilevile watafitiwa 18 sawa na asilimia 21.17 wamesema wameusikia katika maskani za chama na watafitiwa 12 sawa na asilimia 14.11wamesikia msamiati huo ukitumika katika mikutano ya kisiasa.Vilevile maoni ya watafitiwa yanaonesha kuwa uibukaji wa maana mpya ya msamiati unaleta athari chanya katika lugha yetu ya Kiswahili na pia kuziainisha athari hizo kama inavyojionesha hapa chini:

Jedwali Na. 4.9: Idadi ya Watafitiwa Walioonyesha Athari Chanya za Msamiati Uliobadilika Maana

Na	**Athari chanya**	**Idadi ya Watafitiwa**	**Asilimia**
1	Kukuza lugha	50	58.82
2	Kuhamasisha	25	29.41
3	Kuficha ukali wa maneno	10	11.76

Matokeo yanaonyesha kuwa watafitiwa 50 kati ya 85 sawa na asilimia 58.82 wamesema kuwa uibukaji wa maana mpya ya msamiati unakuza lugha, halikadhalika watafitiwa 25 kati ya 85 sawa na asilimia 29.41 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa unahamasisha wasikilizaji na kufikisha ujumbe kwa haraka zaidi. Aidha watafitiwa 10 kati ya 85 sawa na asilimia 11.76 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa unaficha ukali wa maneno.

Vilevile kati ya watafitiwa 15 sawa na asilimia 17.64 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa haukubaliki katika jamii na hivyo kuleta athari hasi katika lugha ya Kiswahili na jamii kwa ujumla. Miongoni mwa athari hasi zilizoorodheshwa na watafitiwa ni kama hizi zifuatazo:

Jedwali Na. 4.10: Idadi ya Watafitiwa Walioonyesha Athati Hasi za Msamiati Uliobadilika Maana Katika Muktadha wa Kisiasa

Na	**Athari hasi**	**Idadi ya watafitiwa**	**Asilimia**
1	Ugomvi, uhasama na ubaguzi	17	20
2	Kuharibu lugha	13	15

Matokeo yanaonyesha kuwa kati ya watafitiwa 85 watafitiwa 17 sawa na asilimia 20 wamesema kuwa uibukaji wa maana mpya ya msamiati unasababisha ugomvi, uhasama na ubaguzi katika jamii. Halikadhalika watafitiwa 13 kati ya 85 sawa na asilimia 15 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa unaharibu lugha.

4.5 Muhtasari waSura

Sura hii imewasilisha na kuchambua data zilizokusanywa katika utafiti huu ambazo zimepatikana kwa kutumia mbinu za usaili. Uwasilishaji huo umezingatia madhumuni ya utafiti na umeongozwa na mkabala wa kiidadi na usio wa kiidadi. Aidha, Nadharia za Mabadiliko na Nadharia Kidhi ya mawasiliano iliongoza katika kuchanganua data.Mtafiti alifanikiwa kukusanya msamiati wa ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa ambao ulipatikana katika hotuba za kampeni. Uliweza kutathmini mwelekeo wa mabadiliko ya msamiati huo. Mwisho,uliweza kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati katika jamii baada ya uchaguzi kwisha.

SURA YA TANO

MUHTASARI, HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

5.1 Muhtasari

5.1.1 Muhtasari wa Jumla

Utafiti huu ulikuwa na lengo ambalo ni kuchunguza uibukaji wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa. Kazi tangulizi zilichambuliwa kuhusiana na mawazo ya wataalamu mbalimbali yaliyolingana na mada ya utafiti. Pia mkabala wa kinadharia umewekwa. Zimeainisha nadharia ya mwenendo na mabadiliko ya Foucalt (1998) pia nadharia ya Ubadilikaji ya Dorwn (1838) na nadharia Kidhi ya mawasiliano ya Howard Giles (1973) ambazo zimeongoza utafiti katika kufikia malengo maalum.Utafiti ulifanyika katika eneo la Mjini Magharibi Unguja ukiwahusisha watafitiwa 85 waliosampulishwa kwa mbinu ya kukusudia.Data

zilikusanywa kwa njia ya kusikiliza hotuba za kampeni za uchaguzi mkuu wa mwaka 2015 na pia njia ya usaili.

5.1.2 Muhtasari wa Matokeo ya Utafiti

Baada ya utafiti kukamilika, matokeo ya utafiti yalipatikana kupitia malengo maalum mawili ya utafiti kama unavyoonyesha hapa chini:

a) Mabadiliko ya maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa

Matokeo ya utafiti yanaonyesha kuwa, hotuba ya ufunguzi wa kampeni za UKAWA ndio iliyotoa msamiati ulioibua maana mpya kwa kiwango kikubwa zaidi kuliko hotuba zote zilitafitiwa katika utafiti huu. Hotuba hiyoilitoa msamiati 22 kati ya 84 sawa na asilimia 25.58, ikifuatiwa na hotuba ya kufunga kampeni za uchaguzi UKAWA katika uwanja wa Malindi ilitoa msamiati 24 sawa na asilimia 27.90. Hotuba ya ufunguaji wa kampeni CCM ilitoa msamiati 13 sawa na asilimia 15.11, UKAWA jimbo la Mpendae ilitoa msamiati 12 sawa na asilimia 13.95 na hatimae hotuba ya ufungaji wa kampeni CCM ilitoa msamiati 10 sawa na asilimia 11.62 na CCM jimbo la Mpendae ilitoa msamiati 5 sawa na asilimia 5.8.

Aidha, mabadiliko haya ya maana ya msamiati yamesababisha pia kutokea kwa mabadiliko ya kisemantiki ambapo asilimia kubwa umepanuka maana, pia viwango tofauti tofauti vimetokezea kwenye kufinyika maana,usogezi wa maana katika sitiari, metonimi na sinedochi.Halikadhalika katika uimarikaji wa maana na udhalilikaji wa maana. Utafiti huu pia umebaini kuwa wanasiasa hutumia msamiati kutoka katika miktadha tofauti katika hotuba zao na misamiati hiyo kuibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa. Matokeo yake ni kama ifuatavyo:

(i) Kuwavutia wasikilizaji na kufikisha ujumbe haraka katika jamii.

(ii) Uibukaji wa maana mpya huakisi tajriba na vitendo vya chama na muhusika.

(iii) Maana mpya ya msamiati hukuza lugha ya Kiswahili, kuhamasisha wasikilizaji na kuficha ukali wa maneno.

(iv) Uibukaji wa maana mpya ya msamiati husababisha ugomvi, uhasama, ubaguzi na pia kuharibu lugha katika jamii.

b) Ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati wa kisiasa katika jamii baada ya uchaguzi kwisha

Madhumuni ya pili yalikuwa ni kuchunguza ukubalikaji wa maana mpya ya msamiati baada ya uchaguzi kwisha. Watafitiwa kupitia mbinu na zana mbalimbali katika utafiti huu, wamefafanua namna ambavyo msamiati ulioibua maana jinsi unavyokubalika katika jamii. Watafitiwa 70 kati ya 80 sawa na asilimia 82.35 wamesema kuwa msamiati ulioibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa unakubalika katika jamii. Aidha watafiti waliendelea kutaja sehemu ambazo walisikia msamiati huo ukitumika baada ya uchaguzi kumaanisha maana hiyo mpya, miongoni mwao ni redio, magazeti, maskani za chama na mitaani.

5.3 Hitimisho

Imebainika kuwa Wanasiasa hutumia msamiati tofauti katika hotuba kwa minajili ya kufikisha ujumbe na kuwasiliana na wafuasi wao. Mawasiliano hayo yamebainika kufikiwa kwa kutumia msamiati kutoka katika miktadha mengine ambayo hupelekea msamiati huo kupanuka kwa maana, kufinyika, usogezi, uimarikaji na hata udhalilikaji wa maana.Ni dhahiri kuwa maana inayoibuliwa katika muktadha huo wa

kisiasa kutokuwa dumifu kwa maana ya kwamba maana isiyoendelea kwani maana inayopatikana ni kwa ajili ya kukidhi mahitaji ya wakati ule.

Aidha,ni bayana kuwa mwelekeo wa mabadiliko ya kisemantiki kutokuwa na uwiano wa kiidadi ambapo matumizi makubwa ni kwa upande wa sitiari kwa minajili ya kuficha ukali wa maneno.Halikadhalika jamii inatakiwa kujua kuwa kuna utofauti wa fikra kuhusu ukubalifu wa maana mpya ya msamiati katika muktadha wa kisiasa kwani kuna wanaokubali na vilevile wanaopinga, hii inatokana na kuwa uibukaji wa maana mpya ya msamiati mara nyingi huathiri maisha binafsi ya mtu.

5.4 Mapendekezo ya Utafiti

5.4.1 Mapendekezo ya Jumla

Mabadiliko ya maana ya msamiati yana nafasi katika kukikuza na kukiendeleza Kiswahili na pia kinahamasisha na kufikisha ujumbe haraka kwa jamii kwa hiyo kiendelee kutumika kwani kina mchango mkubwa katika lugha yetu ya kujaza pengo la istilahi na kuepuka kuwa na istilahi za kigeni.

Kwa vile miongoni mwa athari za mabadiliko ya maana ya msamiati ni kukuza lugha, hivyo maana ya msamiati hii haina budi kuingizwa katika makamusi ili kuendeleza lugha yetu na pia kufaidika kwa vizazi vijavyo kwani msamiati hiyo tayari imeshajipenyeza katika lugha ya Kiswahili na baadae inaweza kuwa rasmi.

Uhifadhi wa msamiati hususani ile ambayo inaibua maana mpya ni mdogo sana. Ni vyema wanalughawiya na wataalamu kuchukua hatua maalum ya kuuhifadhi katika kanda, kuandika vitabu na hata kuundwa kwa chombo maalum cha kuhifadhi

msamiati ili kuwepo kwa urahisi wa kupata msamiati pale utakapohitajika.Pia waandishi wetu hasa wa fani ya fasihi watumie msamiati hii ili kuilinda na kuitangaza kwa jamii mbalimbali za ndani na nje ya Zanzibar ili amana hii ya lugha isipotee.

5.4.2 Tafiti Fuatishi

Mtafiti anapendekeza maeneo yafuatayo yafanyiwe utafiti kwa kina:

Watafiti wafanye tafiti linganishi ili kuona mabadiliko ya maana ya msamiati katika vipindi tofauti vya uchaguzi.

Vilevile kuchunguza vipengele vya kifasihi katika hotuba za kisiasa kwa mfano tamthali za semi na mambo mengine yanayohusiana na fasihi.

Aidha, watafiti wengine waendelee na kazi ya utafiti katika nyanja za msamiati katika miktadha mengine na hata katika vipengele vya fonolojia,mofolojia,sintaksia na semantiki ili kupunguza mwanya wa kitaalamu katika uwanja wa lugha.

MARELEJEO

Adero, M. C. (2005). Uwezo wa lugha katika matini za siasa nchini Kenya kuanzia mwaka 2002 hadi 2005.Tasnifu ya Uzamili Chuo Kikuu cha Kenyata.

Antilla, A. (1972). *An Introduction to Historical Linguistics*: Boston: Mackmillan

Antilla, A. (1972). *An Introduction to Historical&Comparative Linguistics.*New York: Mackmillan

Baharesa, S. K. (1992). *Kamusi ya maana na matumizi*. London: Oxford Univesity Press.

BAKITA, (2015). *Kamusi Kuu ya Kiswahili*. Dar es salaam: Longhorn Publisher (T) Ltd.

BAKIZA, (2010). *Kamusi ya Kiswahili Fasaha*. Nairobi: Oxford University Press

Berg, L. K. (2001). Qualitative *Reaserch Methods for social Science*.Califonia Pearson Education Company.

Bolinger, D. na Sears, D. (1981).*Aspect of Language (3rd edition).* New York: Harcourt Brace Javanorid Inc.

Brown, G., na Yule, G. N. (1983).*Discourse Analysis*.London: Cambridge University Press.

Bryman,A. (2006).*Social Research Methods*.Oxford:Oxford University Press.

Buliba, A. Njogu, K., na Mwihali, A. (2016).*Isimujamii kwa wanafunzi wa Kiswahili.* Nairobi Jomo Kenyata Foundation.

Byon, T. (1977). *Historical Linguistics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Cook, A. B. (1969). *Introduction to English Language Structure and History*.New York: The Ronald Press Company.

Crystal, D., na Davy, D. (1969).*Investigating English Style.* Cambridge: Longman Group Limited.

Deskombo, M. (2005).*The Good Research Guide for Small Social Research Project* New York: Open University Press.

Enon C. J. (1998). *EducationResearch and Measurement,*Distance Education, Kampala: Makerere University Press.

Falk, J.S. (1973). *Linguistics and Language.*A survey of Basic Concept and Implication.New York: John Wiley and sons.

Fasold, R, W. (2006). *An Introduction to Language and Linguistics*, Cambridge: Cambridge Univesity Press.

Faucault, M. (1998*). Language, Counter- Memory Practice,* Ithaca Cornel University Press.

Fromkin, V. (1974*). An Introduction to Linguistics.* New York: Holt, Rinehart& WinstonInc.

Habwe, J. (1989).Element ofPragmaticDiscourse among Mvita People M.A Thesis, University of Nairobi.

Habwe, J. (1999). Discourse Analysis of Swahili political Speeches;Unpublished PhD Thesis.

Habwe, J., na Karanja, P. (2004). *Misingi ya Sarufi ya Kiswahili Nairobi*. Phonixe Publishers.

Halliday, M. A. K. (2004, 1994, 1985). *An Introduction to Functional Grammar*. London. Edward Arnold.

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Cambridge University Press.

Halliday, M. A. K. na Hassan, R. (1989). *Language Context and Text.* Aspect of language in a Social Semiotic Perspective Oxford: Oxford University Press.

Hudson, R. (1995). *Word Meaning.* London: Routledge.

Ipara, I. O., na Maina, G. (2008). *Fani ya Isimujamiikwa shule za Sekondari.* Nairobi: Oxford University Press.

Jefwa, G. (2010*). Utangulizi wa Isimu*.Nairobi: Literature Burea.

Kapinga, M. C. (1983). *Sarufi maumbo ya Kiswahili Sanifu*. Dar es salaam: TUKI.

Kihara, D. K. (2006).Uchambuzi wa Matini, Matumizi ya Lugha katika Sajili ya Matatu. Tasnifu ya Uzamili Chuo Kikuu cha Kenyata.

Kipacha, A. (2014). Misemo katika Lugha za Magari, *Swahili forum: 17(5),*104-121.

Lehmann, W. P. (1962). *Historical Linguistics.*New York: Holt, Rnehart and Wisto Inc.

Maina, R. W. (2011). *Mbinu za Mawasiliano katika matangazo ya Runinga nchini Kenya:* Tasnifu ya uzamili Chuo Kikuu cha Kenyata.

Malmkjaer, K. (1991). *The Linguistics Encyclopedia*. London & New York: Reutledge.

Massamba, D. P. B. (1987). The Impact of Politics on Language Development in Tanzania. *Kiswahili, 54,* 180 – 191.

Massamba, D. P. B. (2004). *Kamusi ya Isimu na Falsafa ya Lugha*. Dar es Salaam: TUKI.

Massamba, D. P. B., na Kihore, Y. M. Hokororo, J. I. (1999). *Sarufi Miundo ya Kiswahili Sanifu (SAMIKISA).* Dar es Salaam: TUKI.

Mng'athi, T. K. (2008). *Fasihi simulizi na utamaduni*. Nairobi: The Jommo Kenyatta Foundation.

Murungi, M. J., Matundura, B., na Rori, N. Z. (2013). *Kamusi ya karne ya 21*. Nairobi: Longhorn Publisher.

Musau, R. (2000). *The development of Swahili styles*. The use of Metapor in Language of Football Commentary katika Njogu, K, Mornanyi, C, King'ei K na Musau, Paul (wah) Kiswahili katika karne ya ishirini na Moja Nairobi: Twaweza Communication Ltd. 243-250.

O'Grady, W., Debrovolosky, M., na Katamba, R. (1997). *Contemporary Linguistics AnIntroduction,* London: Longman.

Ruine, J. M. (2005). *Essentials of Research Methods, A Guide to Social Science Research,* Australia: Blackwell Publishing.

Suleiman, A.K. (2014). *Matumizi ya msamiati wa Kipemba*. Dar es salaam: Chuo Kikuu Huria cha Dar es Salaam.

TUKI, (1981). *Kamusi ya Kiswahili Sanifu*, Dar es Salaam: Oxford University Press

TUKI, (2004). *Kamusi ya Kiswahuli Sanifu*, Nairobi: Oxford University Press

Ullman, S. (1972). *Semantics: An Inntroduction to the Science of Meaning Oxford*: Basil Blackwell.

Vestergaard, I., and Shroder, K. (1985).*The language of Advertising Oxford Blackwell*.

Wendell. V. H. (1992).*Dictionary of concepts in Library Criticism and Theory*. New York: Greenwood Press.

Yule, G. N. (1996). *The study of language (2nd edition)* Cambridge: Cambridge University Press.

VIAMBATANISHO

Kiambatanisho Na 1: Maswali ya Usaili kwa Ajili wa Wanafunzi, Vijana na Wazee kwa Ajili ya Utafiti Unaohusu Tathmini ya Mabadiliko ya Maana ya Msamiati Katika Muktadha wa Kisiasa

Jibu maswali yafuatayo kwa upeo wako

Jinsi : Mke (   )   Mume (   )   Nambari ya simu…………………………..

1. Msamiati ufuatao umeibua maana mpya katika muktadha wa kisiasa, andika maana kwa kila msamiati ulioibua maana mpya.

1	Papa	
2	Kombe	
3	Chewa	
4	Bunju	
5	Kitatange	
6	Jahazi	
7	Nahodha	
8	Mlingoti	
9	Tanga	
10	Mashine	
11	Kuelea	
12	Kutweka	
13	Kuvua	
14	Shwari	
15	Kunde	
16	Chooko	
17	Muhogo	
18	Magimbi	
19	Mbungo	
20	Tawi	
21	Jembe	
22	Shoka	
23	Tingatinga	

24	Nondo	
25	Bomba	
26	Pandikizwa	
27	Chambua	
28	Tema	
29	Ng’oa	
30	Palilia	
31	Fagilia	
32	Mahututi	
33	Kaburi	
34	Kuzika	
35	Kizuka	
36	Ukiwa	
37	Hitima	
38	Mrithi	
39	Simba	
40	Kiboko	
41	Zimwi	
42	Dude	
43	Punda	
44	Jogoo	
45	Nguruma	
46	Winda	

47	Noa	
48	Shambulia	
49	Ng'ata	
50	Chumvi	
51	Koroga	
52	Chuja	
53	Mseto	
54	Chai	
55	Bondo	
56	Kiazi	
57	Kamanda	
58	Jemedari	
59	Mzinga	
60	Kombora	
61	Silaha	
62	Kwata	
63	Bomu	
64	Fyeka	
65	Wembe	
66	Twanga	
67	Chemka	
68	Kaanga	
69	Iva	

70	Tesa	
71	Kizaazaa	
72	Komboa	

2. Je, maana hiyo ya msamiati inakubalika katika jamii yetu baada ya uchaguzi kwisha? ☐ Ndiyo ☐ Hapana

3. Eleza sehemu ambayo umesikia msamiati huo ukitumika kumaanisha maana mpya ya msamiati baada ya uchaguzi?

   a)…………………………………………………………………………………
   ……………………………………………………………………

   b)…………………………………………………………………………………
   ……………………………………………………………………………

4. Kwa maoni yako uibukaji huo wa maana mpya ya msamiati una athari gani katika Kiswahili.

   ……………..
   ....
   ....

5. Kama uibukaji huo wa maana mpya ya msamiati unaleta athari chanya katika jamii, pendekeza njia ya kuendeleza.

   (a) ……………………………………………………………………………
   ……………………………………………………………………………

   (b) ……………………………………………………………………………
   ……………………………………………………………………………

(c) …………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………

(d) …………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………

4 Kama uibukaji huo wa maana mpya ya msamiati unaleta athari hasi katika jamii, pendekeza njia za kuendeleza.

(a) …………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………

(b) ....

....

(c) …………………………………………………………………………………

………………………………………………………………………………..

AHSANTE KWA MASHIRIKIANO

Kiambatanisho Na 2: Jedwali 4.1 Msamiati katika Hotuba za Ufunguzi wa Kampeni za Uchaguzi Mkuu 2015 UKAWA Kibandamaiti

Na.	Msamiati	Maana ya kikamusi katika muktadha asili	Maana mpya kama inavyoonekana katika hotuba.
1	Jembe	Zana iliyotengenezwa kwa chuma inayotumika kuchimbia ardhi.	**Matumizi:** Lowasa ni jembe. **Maana:** Kiongozi makini mwenye nguvu kisiasa.
2	Moto	Mwako wa kiunguacho	**Matumizi:** Moto moto moto, unguza CCM.
3	Chewa	Aina ya samaki mweusi mwenye mabaka na kinywa kipana.	**Matumizi:** Midomo yao ipo wazi kama chewa. **Maana:** Kuropoka maneno ya uongo.
4	Bunju	Aina ya samaki ambaye ana tabia ya kujivimbisha na huwa na sumu kali ambayo huondolewa kwa kusafishwa vizuri.	**Matumizi:** Mabunju hivi sasa hayana pa kukamata. **Maana:** Wafuasi wa chama tawala.
5	Mzinga	Zana ya kivita inayotumika kupiga risasi masafa marefu	**Matumizi:** Ana mawazo mazito ni mzinga. **Maana:** Kiongozi mwenye busara.
6	Simba	Mnyama mkubwa mwenye nguvu	**Matumizi:** Maalim Seif ni simba.

		ya jamii ya paka wa jamii ya wanaokula nyama.	**Maana:** Kiongozi mwenye nguvu.
7	Zimwi	Kiumbe dhahania anayesemekana kuwa na madhara na hutumika katika uhusika wa hadithi nyingi za ngano.	**Matumizi:** Hawa si watu ni mazimwi. **Maana:** Wanachama na viongozi wa Chama tawala.
8	Dude	Kiumbe chenye umbo kubwa la kushangaza.	**Matumizi**: Mara hii dude lazima ling'oke **Maana:** Chama tawala cha CCM.
9	Kutweka	Pandisha bendera au tanga juu ya mlingoti	**Matumizi:** Tukianza kutweka hamtaweza kutufika. **Maana:** Kuanza kwa safari ya matumaini ya madaraka/ uongozi.
10	Jahazi	Chombo cha baharini kilichotengenezwa kwa mbao na chenye mlingoti mmoja ambacho sehemu ya mbele imeinuka zaidi	**Matumizi:**Tunakukabidhi jahazi. **Maana:** Nchi yenye matumaini.
11	Jemedari	Kiongozi mkuu wa majeshi yote ya angani, majini na nchi kavu.	**Matumizi**: Wazanzibari nitawashangaa kama hamkumpeleka jemadari huyu ikulu. **Maana**: Kiongozi wa watu wote.
12	Shoka	Zana ya chuma yenye mpini inayotumika kukatia vigogo na kuchanjia vitu.	**Matumizi:** Nimeamini kuwa Maalim Seif ni mwanamme wa shoka. **Maana:** Kiongozi asiyeyumbishwa.
13	Janjawiri	Askari wa Kisomali wanaotesa watu (ty)	**Matumizi:** Ndugu zangu majanjawiri lipi ambalo hamjatufanyia **Maana:** Askari wa CCM
14	Chambua	Kitendo cha kupambanua sehemu mbalimbali za kitu.	**Matumizi:** Nitamchambua kama karanga. **Maana:** Shambulia kwa maneno makali
15	Dalali	Mtu anayenadi na kuuza vitu agh. vya mtu mwengine katika mikusanyiko ya watu au sokoni	**Matumizi:** Wazanzibari hawawataki madalali. **Maana:** Wabunge wa CCM
16	Pandikizwa	Kitendo cha kuondoa mche pahala ulipo na kuuatika sehemu nyingine.	**Matumizi:** Hatuikubali katiba pandikizwa. **Maana:** Kuweka kitu kisichohitajika.
17	Kaburi	Shimo lenye vipimo maalum lililochimbwa kuzikia maiti.	**Matumizi:** Hatuna muda wa kufungua makaburi. **Maana:** Kushugulikia mambo yaliyopita.
18	Jihadi	Vita maalum wanavyopigana waumini wa kiislamu kupigania dini yao	**Matumizi**: Mwaka 2015 ni mwaka wa jihadi. **Maana:** Kupigana
19	Kuvua	Tega au nasa samaki kutoka majini kwa kutumia mitego mbalimbali k.m ndoana na chambo, dema uzio, wavu n.k.	**Matumizi:** Wanavua maji mananga. **Maana:** Kutafuta wanachama kwenye ngome ya upinzani.
20	Kombe	Mnyama wa maji chumvi jamii ya chaza aliye na gamba gumu na anayependa kukaa kwenye jabali	**Matumizi:** Maji ya kombe na mie yaniosha **Maana:** Kuwa safi kwa furaha
21	Ng'ata	Bana kwa meno na kukata	**Matumizi:** Mtu mzima akizidiwa hukimbilia kung'ata. **Maana:** Kuwatukana viongozi na wafuasi wa upinzani.
22	Jiko	Jengo, chumba au sehemu maalum ya kupikia.	**Matumizi:** CCM ni jiko la shamba. **Maana:** Chama kinachobeba kila aina ya wanachama k.m. mafisadi, washirikina n.k.

Kiambatanisho Na 3: Jedwali na 4.6 Msamiati katika Hotuba ya Kufunga Kampeni UKAWA Malindi

Na.	Msamiati	Maana katika muktadha asili	Maana mpya katika muktadha wa kisiasa
1	Chemka	1) Fanya kitu cha majimaji kutokota. 2) Kasirika	**Matumizi:** UKAWA wamechemka kumsimamisha Lowasa. **Maana:** Wamefeli
2	Punda	Mnyama wa nyumbani mwenye umbo kama la farasi mdogo mwenye ngozi ya rangi ya kijivu au nyeupe na masikio marefu anayetumiwa kwa kazi.	**Matumizi:** UKAWA mabadiliko kazi hupewa punda. **Maana:** Wafuasi wa chama tawala wanaoshajihishwa hapa kazi tu.
3	Hitima	Kisomo cha Kurani anachosomewa marehemu siku chache baada ya kufa	**Matumizi:** Bado siku nne kuhitimisha uongozi wa CCM. **Maana:** Kufikia mwisho wa utawala.
4	Mrithi	Mtu mwenye haki kisheria kuchukua mali za aliyekufa	**Matumizi:** Mara hii lazima tuwatoe mrithi **Maana:** Kutopata kitu
5	Jogoo	Dume la kuku.	**Matumizi :** CCM Washazoe ni majogoo. **Maana:** Wenye kuonea wenzao.
6	Winda	Fukuza au andama mnyama kwa lengo la kumkamata au kumwua ili kujifurahisha au kwa ajili ya chakula.	**Matumizi:** Hii ni nchi huru hakuna haja ya kuwindana. **Maana:** Kufatilia mikakati ya chama kwa lengo la kuvuruga.

7	Noa	Tia makali kitu k.m kisu panga jembe n.k.	**Matumizi**: Kaeni macho CCM wameshawanoa mawakala wao. **Maana:** Kuwapa mafunzo maalum
8	Shambulia	Fanya vurugu zinazokusudia kumuumiza mtu au kuharibu eneo fulani.	**Matumizi:** CCM hawana sera zaidi ya kuwashambuliawapinzani. **Maana:** Kuwatolea maneno makali ya kashfa.
9	Kaa	Kipande cha mti kilichoungua kikawa cheusi na kuzimika, kipande cha mti kinachoteketea kwa moto	**Matumizi:** CUF Ni kaa la moto. **Maana**: CUF haishikiki.
10	Koroga	Changanya vitu vya majimaji kwa kuzungusha kitu k.m. mti, mwiko au kijiko	**Matumizi**: Koroga, koroga, koroga Lowasa mabadiliko. **Maana**: Zungusha mikono.
11	Mkwaju	Fimbo ya kutembelea ambayo imepinda upande wa kushikia inayotengenezwa kutokana na mkwaju	**Matumizi:** Mkwaju wetu mmoja tu siku ya tarehe 25/10/2015. **Maana:** Kipigo chetu ni kimoja tu cha kupiga kura.
12	Twanga	Titiga kitu k.m. mahindi, mpunga, wimbi au mawele katika kinu kwa kutumia mchi ili kutoa maganda katika punje au kupata unga.	**Matumizi:** Wacha watupige na sisi tutawatwanga katika sanduku la kura. **Maana:** Kuwakataa kwa kutumia haki ya demokrasia.
13	Jemadari	Kiongozi mkuu wa majeshi yote ya angani, majini na nchi kavu.	**Matumizi**: Wazanzibari nitawashangaa kama hamkumpeleka jemadari huyu ikulu. **Maana**: Kiongozi wa watu wote.
14	Mwamba	Mtu wa miraba minne; mwenye nguvu.	**Matumizi:** Maalim Seif ni mwamba usiopingika. **Maana:** Maalim Seif ni kiongozi wa maisha.
15	Kombora	Silaha ya kivita yenye nguvu kubwa inayorushwa na kufytuliwa na mzinga.	**Matumizi:** Watawala nchi imeshawashinda wamebakia kurusha makombora. **Maana :** Kusema maneno yasiyoeleweka
16	Silaha	Kitu chochote k.m. rungu, kisu,bunduki, mkuki n.k.	**Matumizi**: Kadi yako ya kupigia kura ndio silaha yako. **Maana**: Kitambulisho cha mpiga kura.
17	Bomu	Silaha ambayo imetengenezwa kutoa milipuko na husababisha uharibifu mkubwa sana.	**Matumizi:** Mwaka huu ni ushindi mabomu yao yatawaripukia wenyewe. **Maana:** Ubaya wao utawarudi wenyewe.
18	Chai	Kinywaji kilichotengenezwa kwa maziwa au maji yaliyochemshwa na majani ya mchai	**Matumizi:** Msikubali kupewa chai na kuuza nchi yenu. **Maana:** Msikubali kupokea rushwa.
19	Kwata	Mazoezi ambayo hunyoosha viungo na mwili.	**Matumizi:** Tutawachezesha kwata mara hii. **Maana:** Kuadhibu
20	Pagawa	Patwa na hali ya kuchanganyikiwa	**Matumizi**: CCM wamepagawa sasa hivi wameshatawanya majanjawiri wao. **Maana:** Kuweka hali sawa kutokana na matwaka yao.
21	Papa	Samaki mkubwa kuliko samaki wote baharini, mwenye ngozi ngumu ya kijivu, meno makubwa makali na anayekula watu.	**Matumizi:** Viongozi wa CCM ni mapapa. **Maana:** Viongozi wenye kuongoza kwa mabavu
22	Kizaazaa	Fujo kubwa inayowafanya	**Matumizi:** Umma huu wa leo, kizaazaa

		watu wasisikizane; vurumai.	kitawapata. **Maana:** Kupata tafrani ya nafsi.
23	Mbabe	Mtu mjanja, mwerevu na mwenye nguvu.	**Matumizi:** Ubabe wa Dr. utamalizia The Hague. **Maana:** Udikteta wa Dr. utamalizia The Hague.
24	Tawi	Sehemu ya mti iliyochipuka kutoka kwenye shina la mti ambayo huwa na majani na inayozaa matunda.	**Matumizi**: Masanduku ya kura yamefichwa kwenye matawi. **Maana:** Ofisi za chama

Kiambatanisho Na 4: Jedwali na 4.9 Sitiari

Na	**Msamiati**	**Maana ya asili ya msamiati**	**Sitiari**
1	Chewa	Aina ya samaki mweusi mwenye mabaka na kinywa kipana.	Kuropoka maneno ya uongo.
2	Bunju	Aina ya samaki ambaye ana tabia ya kujivimbisha na huwa na sumu kali ambayo huondolewa kwa kusafishwa vizuri.	Wafuasi wa chama tawala.
3	Mzinga	Zana ya kivita inayotumika kupiga risasi masafa marefu	Kiongozi mwenye busara.
4	Mwamba	Mtu wa miraba minne; mwenye nguvu.	kiongozi wa maisha.
5	Zimwi	Kiumbe dhahania anayesemekana kuwa na madhara na hutumika katika uhusika wa hadithi nyingi za ngano.	Wanachama na viongozi wa Chama tawala.
6	Dude	Kiumbe chenye umbo kubwa la kushangaza.	Chama tawala cha CCM.
7	Kiboko	Mnyama mkubwa mwenye ngozi nene isiyo na manyoya, miguu mifupi, kichwa na mdomo mpana anayepatikana karibu na katika mito,	Kiongozi kutoka Chama tawala

		maziwa mwenye asili ya Afrika na mwenye uwezo wa kubaki majini muda mrefu.	
8	Kuelea	Kuwa juu ya uowevu wowote au maji bila kuzama	Kuwa na maisha yenye amani.
9	Kutweka	Pandisha bendera au tanga juu ya mlingoti	Kuanza kwa safari ya matumaini ya madaraka/ uongozi.
10	Fagilia	Ondoa uchafu kwenye ardhi au sakafu kwa ufagio	Shangiria
11	Palilia	Ondoa magugu kwenye shamba la mazao kwa jembe au kung'oa kwa mkono	Achia madaraka kwa vyama vya upinzani.
12	Jemedari	Kiongozi mkuu wa majeshi yote ya angani, majini na nchi kavu.	Kiongozi wa watu wote.
13	Shwari	Enye utulivu, siokuwa na ghasia, liotulia, tulivu, mwanana,tuli.	Hali ya kuwa na amani na utulivu.
14	Bomba	Kifaa cha kupulizia wadudu dawa ya majimaji	Kiongozi anayependwa na watu.
15	Bondo	Wali usioiva vizuri.	Kuwa nje ya madaraka k.m serikali
16	Wembe	Kifaa kidogo cha metali chenye makali pande zote mbili kilicho bapa na hutumiwa katika shughuli za tiba, ushonaji na unyoaji.	Ushindi
17	Kamanda	Mtu mwenye cheo fulani jeshini.	Kiongozi shupavu
18	Kaa	Kipande cha mti kilichoungua kikawa cheusi na kuzimika, kipande cha mti kinachoteketea kwa moto	Haishikiki.
19	Bomu	Silaha ambayo imetengenezwa kutoa milipuko na husababisha uharibifu mkubwa sana.	Ubaya wao utawarudi wenyewe.
20	Kombora	Silaha ya kivita yenye nguvu kubwa inayorushwa na kufytuliwa na mzinga.	Kusema maneno yasiyoeleweka
21	Pagawa	Patwa na hali ya kuchanganyikiwa	Kuweka hali sawa kutokana na matwaka yao.
22	Jogoo	Dume la kuku.	Wenye kuonea wenzao.
23	Mkwaju	Fimbo ya kutembelea ambayo imepinda upande wa kushikia inayotengenezwa kutokana na mkwaju	Kuteketeza
24	Chai	Kinywaji kilichotengenezwa kwa maziwa au maji yaliyochemshwa na majani ya mchai	Rushwa.
25	Papa	Samaki mkubwa kuliko wote baharini, mwenye ngozi ngumu ya kijivu, meno makubwa makali na anayekula watu.	Kiongozi wa CCM
26	Dalali	Mtu anayenadi na kuuza vitu agh. vya mtu mwengine katika mikusanyiko ya watu au sokoni	Wabunge wa CCM
27	Punda	Mnyama wa nyumbani mwenye umbo kama la farasi mdogo	Wafuasi wa chama tawala wanaoshajihishwa hapa

		mwenye ngozi ya rangi ya kijivu au nyeupe na masikio marefu anayetumiwa kwa kazi.	kazi tu.
28	Tawi	Sehemu ya mti iliyochipuka kutoka kwenye shina la mti ambayo huwa na majani na inayozaa matunda.	Ofisi za chama
29	Mahututi	Kukaribia kufa.	Kukaribia mwisho wa madaraka.
30	Kwata	Mazoezi ambayo hunyoosha viungo na mwili.	Kuadhibu